

66.232

117 730

52894

OSZK

SZÁZ KINAI VERS

FORDÍTOTTA, BEVEZETTE ÉS MAGYARÁZTA

ÁGNER LAJOS

38333

BUDAPEST, 1937

BETHLEN GÁBOR IRODALMI ÉS NYOMDAI RT NYOMASA

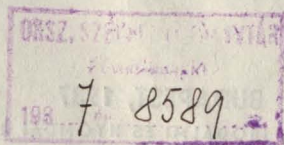
SZASZ KINAI VERSE

FORGOTTÁK, ÉRTVEK ÉS MEGTÁRTÁK

AGNER LAJOS

OSZK

66232

BEVEZETÉS.

— A kínai költészetről. —

I.

Az ó-kínai líra értékelésénél nem szabad figyelmen kívül hagyni azt az időbeli távolságot, amely ezt a lírát a mai kor költészetétől elválasztja. (A Tang-korbeli versek pl. a K. u. VIII—X. századból valók, de a Si-king dalai közt vannak K. e. 1000 — sőt 1500 évvel előbb kelt versek is.) Csodálatos, hogy e távoli idők verseiben mennyi örök emberi szépség van. A lírában azt látjuk, hogy a legtöbb szerelmi dal tárgya a szerelmek egymás utáni epedése, vagy a kedves hűtlensége. Az érzelmek skálájában a természethez való pietista ragaszkodás, elmerengés a múlton, szerelmi epedés, a bor mámore, filozofikus resignáció fővonásai az ó-kínai lírai költészetnek. Sajátságos vonása még az is, hogy a szerelmi élet kettőségében az egész dalba foglalt helyzet legtöbbször a női álláspontból van megírva. A megszemélyesítések, hasonlatok és allegóriák szóképeikben mindig szemléletesek és megkapók. Természetesen a kínaiak költői képei vonatkozásaikban mások, mint a nyugati népeké, pl. a nyugati költők dalaiban, szerelmes verseikben gyakran emlegetik a gerlicét, s ez náluk természetes. De a nyugatiaknak furcsán hangzik, mikor hasonló költeményekben a kínai lírikusok a libát és kacsát említik, mert náluk ezek a szelíd madarak az állhatatosság és hűség kifejezői. A jégmadár, mangó madár, a hű szerelem szimbóluma.

A távol Keleten bizonyos vonatkozásaiban még ma is él az ősember vallása, a varázslat hatalmába vetett hit és a természeti jelenségekben lelket látó animizmus ma is alapja a kínai népvallásnak. A kínai történetírás a totemizmus emlékezetét is fenntartotta azzal, hogy a legrégibb uralkodóházakat állatoktól származtatja. Emlékezzünk a Si-king egy áldozati dalára (IV. 3. III.), ebben is ősi totemisztikus képzetek vannak,

melyek a nemzetség eredetét egy állatra, egy fecskemadárra vezetik vissza. Itt a vallás még egészen naív, ösztönös, erkölcsi szellemiség nélkül, amely csak a Csú-korban (K. e. 1500 körül) ébredezett. A totemizmusból kifejlődött manizmus, az ősök szellemének tisztelete (Ahnenkult) vetette meg a kínai erkölcsstan alapját, melyet a világ elsősorban nagy kifejlesztője Kung-fu-ce (Konfucius) bölcsész nevével hoz kapcsolatba. Az animizmusból és a manizmusból fejlődött ki a kínai államvallás, (Univerzizmus). A mennyei birodalom társadalmi rendjéről azt mondhatjuk, hogy legmagasabb fejlődési foka a család maradt. A kínai államszervezet a családi szervezetnek felelt meg élén a császárral (Tien-ce — Ég Ura!) mint családapával. A családban a *hiao* (pietas filialis), az államban a *csung* (loyalitas) volt az irányadó.

A teokratikus államban a császár volt a legfőbb pap, tekintélye elsőrangú volt. De a tudósok, írók, művészek is tiszteletben állottak. A legrégebb kínai mondákból kiolvasható, hogy a távol Keleten a nagy művészi erőben nagy varázserőt láttak. Náluk nem a szemlélet tárgya és anyaga: a természet mint objektum a fontos, hanem a forma által kifejezett *természeti erő*. Az ősember viszonya a természeti erőkhöz nagyon alárendelt volt. A természettel együttérezni tudó keleti ember közvetlenebb és állandóbb kapcsolatban érzi magát az egyetemes érvényű erőkkel. Figyelme közvetlenebbül irányul a dolgok legvégső értelmére, a végtelenségre. A természettel való bensőséges ősi kapcsolat eredménye a keleti ember kozmikus világfelfogása. A keleti emberre azok a jelenségek gyakorolják a legfelemelőbb hatást, amelyekben az őseredeti alkotófolyamat minden zavaró emberi beavatkozástól mentesen jut kifejezésre. A hindú a természet legcsekélyebb részében is jelenlévő természetlélekben (*athman*) látja ezt az erőt.

A kínaiak a természet életét a mindenben eredetileg meglévő, mert egymásból folyó ellentétes erők (*jang és jin*) egymáshoz való viszonyában látják (*jang és jin* — férfi, nő, világosság, sötétség). A *jang és jin* váltakozásából keletkezik a kozmosz — a keletkezés és múlás törvényszerű folyásában. Ennek *Tao* a törvénye, a természet titokzatos útja és ereje. A nap és éj körforgásában, a hold változásában, az év folyásában, vala-

mint az élőlények növekedésében és elmúlásában mutatkozik a törvényszerűség folyamata. A *Tao* a világot teremtő és fenntartó, egyetemes őserő (szellem) és az erkölcs ősi példaképe. A kozmikus világszemléletnek megfelelő művészet jelképes formák alkotására törekszik. A kozmikus felfogású művész u. i. többre értékeli a környező természetet jelentése szerint, mint optikailag. A természet alkotó részei neki nem testiségük szempontjából fontosak, hanem mint a mindenségben (*Tao*) működő erőket kifejező formák. A barackfával és a fenyőfával azért találkozunk minduntalan a művészetben és költészetben, mert a hosszú élet jelképei. Ugyanazok a daru, a teknősbéka, a denevér is. Az örökké változó és mégis mindig ugyanannak maradó zuhatag a végtelenséget jelenti. A lótusz a tisztaság, a tearózsa a szépség virága. A sárkány a természetben megnyilatkozó alkotóerő, a fönix-madár az ellentéteserő, a negatívum kifejezésére szolgál. Sok költeményben meg a boldog aranykor madaraként emlegetik.

Bizonyos merev modorosság, — az állandó jelzők és kifejezések használatában, — el nem vitatható ezekben az ősrégi kínai versekben. A legyező mindig kerek, mint a hold. A könyvek úgy hullanak, mint az esőcseppek, vagy a gyöngyszemek. A nő fülbevalója úgy tündöklöklik, mint a holdvilág; az asszony fejdísz a jégmadár tollából való. Az ifjú lányka hasonlatos a bambusszarjhoz, a lányka homloka a kínai jáspishoz (*jü*), lábacskája a víziliom bimbójához. Szeretik az állandó számfogalmakat s az égtájak emlegetését, a színompát, a történeti, s mitológiai vonatkozást, amely körülmény a nyugatinak sok tekintetben megközelíthetetlené teszi ezt a költészetet. (L. Li Tai-po, Tau Jüan-ming és Tu Fu több versét.)

A kínaiknál a költői alkotóerőt már olyan időkben is megtaláljuk, amelyet alig lehet történetinek nevezni. Már a Su-king (történeti könyvek) lapjai több strófát őriztek meg a K. e. 22-ik századból. A Si-king c. antológia legősibb dalgyűjteményük, amely a hagyomány szerint a K. e. 551-ben született Konfucius bölcsész összeállítása, 305 ősi dalt tartott meg az utókor számára.

A Si-king v. Dalok könyve, az ókori irodalomnak leghitelesebb emléke. Egyes dalok eredetükben a K. e. második év-

ezred közepére, a Csu-dinasztia koráig nyulnak vissza. Ebből az időből maradt pl. egy dal, amely a birodalom hanyatlása miatt siránkozik; a hunok állandó betörései már Ping-Vang császárt arra kényszerítik, hogy a fővárost Lo-jangba helyezze át; utóbb Nan-king lett a császár székhelye. E dalokat az akkori papkirályok felügyelete alatt gyűjtötték, illetőleg írták le. Praktikus célja is volt a kormányzat szempontjából, mert ezzel a népének a nép hangulatáról is tájékoztatták az uralkodót. Könnyen terjedtek és nemzedékről nemzedékre szállva örökéletet kaptak. Voltak áldozati dalaik, amelyeket a királyi udvarban a vallásos ünnepélyeken énekelték az istenség s ennek földi helytartója, — a király tiszteletére. A Csu-dinasztia után az uralkodóház hatalmának hanyatlásával a dalok gyűjtése és központi terjesztése is abbamaradt.

A Si-king a mai alakjában 305 dalt ölel fel. (K. e. 551-ben született) Konfucius adta ki ezeket a dalokat. A hajdani 3000-ból mindössze annyit tartott érdemesnek arra, hogy az utókor számára lelki épülést nyújtson. Konfucius és iskolájának tekintélye minden időkre biztosította a Dalok könyvének fennmaradását. A Si-kingben vannak: népdalok, ünnepi és áldozati énekek, háborús versek. (pl. a hunok ellen, akik mint bátor, lovas nép állandóan be-betörtek az északi és északnyugati határon), szerelmi dalok, elégikus búcsúzások stb.

Tárgyuk: szerelem, barátság, hűség, hazaszeretet, harc, dicsőség, múlt, a fejedelmek dícsérete, istentisztelet stb. finom átmetszetben az idillikus dalokig. Hangjuk a legváltozatosabb; az u. n. Nan-dalokat orchester zenekíséret mellett adták elő. Az áldozati énekek a Csú-korból maradt klasszikus zene fenntartói. Idők folyamán sok vers el is veszett. Feltűnő, hogy a régi mitikus táncdalokból nem fejlődött dráma; de nem fejlődött eposz sem, mert nem voltak meg a kialakuláshoz szükséges feltételek.

Az irodalomban a kínai dalköltészet második korszakában a Si-king óta, nincs költői hagyomány. Lao-dze és Szün-Gying ritmikus, bölcséleti mondásaik mellett a tulajdonképeni dal hiányzik. Az újraéledés délről indul meg. Itt egy ditirambikus formában mitológiai vonatkozásokkal telített szabadabb ritmúsú költészet született, amely Gyü-Jüan (K. e. 332—295.) nevéhez fűződik.

A kínai dalköltészet további folyamán, mely a Han és Tang-dinasztia kora közé esik (220—618), valamennyi költőt messze felülmúlta Tao-Tyien, v. TAO-JUANG MING (K. u. 365—427). Gyü Jüan óta ő az első nagy költő. Konfucius tisztelőjében nőtt fel, de ismerte a taoizmust és buddhizmust is. A szív embere volt. Egyszerű, megelegedett életet élt. Egyetlen szenvedélye a bor volt, — mindig csak egy pohár jó bor. A természet szépségeit lelkesen dalolta meg, s az emberi érzések kifejezésére először alkalmazza. Szerelmes verset nem írt. Romantikus természetszeretete mély jelentőségű és szép képei vannak.

A Tang-kor — K. u. 620—906. — a politikai, gazdasági kulturális emelkedés foka. Kínai kereskedelmi hajók abban az időben a perzsa öböl is eljutottak. Ez a nagy forgalom Kínának gazdagodást jelentett, viszont ez hozta magával az élet elfinomodását, a kultúra és művészet emelkedését. Idegen vallások és filozófiai szemléletek jönnek Kínába. De a hazai taoizmus tovább is megtartja a lelkek fölötti uralmát.

A Tang-kor lírája a kínaiak általános nevezete szerint a legszebb és legfenségesebb, amit az emberi szellem alkotott. A klaszszikusokban a legnagyobb igazság, a Tang-korban a legtisztább szépség jutott a legtökéletesebb kifejezésre. A költészet — mondja egy kínai író — a Si-kingben hajtott gyökeret, bimbót és levelet hozott a Han-korban és a következő dinasztiák alatt, — míg a Tang-korszakban a virágerdő csodálatos színeit és illatát árasztotta szét. Egy csodálója így ír a kínai líráról: „Mily bájos, lírai művészet ez! Benne a kínai hangnak báját, finomságát és szelídségét érzem s a szavaknak képekkel telített oly művészetébe pillantottam be, amely beleragyog a lét fájdalmába é talányába; finom lírai remegést éreztem, állandóan gördülő szimbolikát, az érzelmeknek valami szelíd, illatos, holdvilágos, virágos báját.”

A kínai irodalom reprezentáns költője: LI TAI-PO, világviszonylatban is elsőrangú lírikus a K. u. VIII. században, a Tang-dinasztia virágkorában élt. Ezt a kort a kínai irodalom augusztusi korának nevezik. Egész kis sereg jeles költő dalolt ekkor a mennyei birodalomban, Tu Fu, Vang Vé, Mong Hao Zsan, Po Csü-i, Han Jü stb. Köztük Li Tai-po az első. Azóta sem volt Kínának nagyobb lírikusa. Ha őt ismerjük, akkor a többinél alig lehet valami újat találni. A legújabb időkig az egyé-

düli, akit Európában is ismertek; újabban Tao Juan-Ming, Tu Fu, Po Csü-i, Szu Tung-Po, Han Jü is ismeretesek lettek.

Szezsuanban született, családi neve: Li (jelentése: szilvafa). Tai-po neve nagy fényességet jelent. Ez a név onnan ered, hogy anyja az ő születése előtt álmában valami nagy fényességet látott. (Vagy onnan, hogy születésekor a Hajnal csillag igen fényesen tündöklött.) Utóbb Tying-Lien-nek hívatta magát, ami Zöld lótuszt jelen-t. Már húsz éves korában doktor lett, aztán szerte-szét kóborolt az országban s ivott és énekelt. Első neje mihamar elhagyta, későbbben sem volt a nőkkel szerencséje. Máig is számos kép van róla, mely nemcsak a nagy költőt, hanem a mesterivőt is megörökíti. Számos anekdóta és legenda maradt róla. (A bambuszölgy remetői) 744-ben, mikor Csanganban a birodalom akkori fővárosban tartózkodott, egy Ho-csi Csang nevű protektora Ming Hoang-ti császár udvarába vezette. Itt kezdődik az ő dicsősége; a császár bizalmas barátja, titkára s a Han-lin akadémia tagja lett. A császár sokat elnézett neki, pl. hogy Li Po gyakran áldozott a márnak. Verseit akárhányszor maga a császár vetette papírra. S a szép udvarhölgyek keverték neki a tust. De az udvari környezet megirigyelte a költő és császár barátságát s egy főeunuch bevádolta a költőt a császárnál, hogy kedvenc nőjét, a szépséges Jang Kvé-Fét gúnyolta egy versében. A császár ekkor elbocsájtotta Li Po-t az udvartól, hol annyi dicsőségben volt része, gazdagon megajándékozta pompás ruhákkal s értékes holmikkal. Míg ezek árából tellett, Li Tai-po állandóan mulatott, s nem egyszer mulatozásai után az út sarában találták őt. Ebben az időben írta legszebb elégiáit. A papagály dicsérete a fájdalmas emlékezés az udvari életre. Az udvartól elválva, taoista lett és az erdős hegyek közé vonult, hol filozófus és poéta remetékként borozva filozofált és énekelt. (Tyó-csung-pa-hien = 8 borozó tao bölcs). Később az An Lusan-féle összeesküvésbe keveredett és halálra ítélték — de az ítéletet deportálásra változtatták. Ekkor ment Jeliangba. Utóbb kegyelmet kapott s az udvarhoz is visszahívták, de útközben meghalt. A taoista legenda szerint egy holdas éjen tett csónakázás alkalmával, mikor mámorosan a tündöklő hold képe után kapkodott, lebukott és a vízbe fulladt. Azonban delfinek és geniusok kifogták és magukkal vitték a boldogok szigetére (Pung-lai), hol örökélet várt rá.

Nyugatiak Li Tai-pot a kínai Byronnak, Schillernek, Hafiznak, Anakreonnak nevezték el. Bordialainak filozófiai szemlélete és hangulata sokszor meglepően hasonlít Ommar Khajjam verseihez. Li Tai-po a legegyszerűbb és legszemléletesebb poéta. Nyelve a legművészbibb és a verstechnika virtuóza. A 13. század előtt élt keleti költő ma is valeur, ma is csupa örök szépség.

Egy korabeli krónika azt írja róla, hogy nagy és utólérhetetlen szellem volt, aki képzeletével transcendentális régiókba ragad bennünket. Mai terminológia szerint romantikus volt. Mint Woodsworth, ő is megénekelte a dombok és tündöklő tavak fenséges magányát. De ő a természetnek inkább szeretője, mint rajongója volt. Az isteni, a fenséges természet költője, ránézve a Lu-san hegység vízesése s vadregényes tája, felhőövezte csúcsa, vagy a bánatos, őszbeborult völgy nem templom volt, hanem édes boldogító otthon, ahol a legjobban érezte magát. Életét jórészt házon kívül töltötte sokszor felejthetetlen emlékü utakon, virágzó, illatos fák alatt, csillagok alatt írta számtalan versét, melyek dalos lelkének spontán megnyilatkozásai voltak, akár a „mangó madárról“ dalolt, akár a távoli vízesésről, akár a virágzó cseresznyefáról. A taoizmus az égi világ fantasztikus babonáival, a természetfölötti lényekkel, halált legyőző illatos fűvekkel elbájolták a költőt. Úgyszólván az emberi társadalmon kívül élt a szabad természetben, a holddal, a felhőkkel, hegyekkel, vizekkel.

Jelesek bordalai: a bor nem okoz nála rajongást vagy megalomániát, mint a nyugati költőknél látjuk. A bor őt egyszerűen derűs hedonizmus hangulatába ringatja s végül ez a derűs jókedv rendesen melankóliába megy át. Mint mesterivónak számos monda és kép őrizi emlékét. Vannak Petőfire emlékeztető népdalai, drámaiak, szemléltetők. Szerelmi dalaiban az érzelmek sokféle skálája van természeti képekkel szemléltetve. Csatadalaiban a kínaiaknak a húnok elleni hadjáratait énekli meg, részben a Han-korbeli népdalok reminiscenciájaként, de mindig a lelkesedés és a részvét hangjait rezegetti bennük. Megkapók a multban elmerengő versei, a mese és álmovilágba kalandozó költeményei. Szintén nagy költő: kortársa Tu Fu is, de benne nagyobb a genialitás és elevenebb a fantázia. Ábrázolása fényes és elragadó. Erő és tűz van verseiben, csapongó jókedv bordalaiban.

A tartalmat ragyogó formába önti. Angol méltatója Giles. verseinek tüneményes gördülékenységet emeli ki.

TU-FU (K. u. 712—770) Li Tai Po fiatalabb kortársa, ki-nek költészete sokban emlékeztet Li Tai Po-éra. (Cu-mé-nek is nevezték, a. m. az elegancia virága; családnevének jelentése: körte.) Némelyek szerint Li Tai-po riválisa a dicsőségben (sokak szerint hozzá hasonló nagyságú poéta). Pedig nagyságban nem ér fel Li Po-val; Tu Fu maga is mesterének vallja Li Tai-pot több költeményében. A doktor-vizsgán (tyin sze) megbukott. Fiatalon kerül Ming Hoang császár udvarába, ahol Li Poval együtt élvezi a császár kitüntető barátságát. A császári udvarban szertartásmester volt, de nyomorúságos fizetéssel; ezt egy panaszos epistulában (szung) el is sírta a császárnak s a császár ekkor fel is emelte a fizetését, de nem sokáig élvezhette ezt Tu Fu, mert a beállott zavaros viszonyok urát is menekülni kényszerítették. Ming Hoang fia és utóda Su Cung császár censornak nevezte ki, de ezt az állását is mihamar elvesztette, mert egy kegyvesztett előkelőséggel merészkedett barátkozni. Ekkor kisebb állásba, vidékre került, — igen szerény viszonyok között, — míg végre egy katonai kormányzó felfedezte s jó állásba tette. De mentorának halála és utazgatások után Lung Jangban telepedett le. Egyszer, mikor egy ősön egy ősi templom romjait látogatta, árvíz lepte meg s a világtól elvágyva tíz napig gyökerekkel táplálkozott. Mikor éhségtől legyengülve megtalálták — Hü-kuang prefektusa nagy lakomát rendezett Tu Fu tiszteletére s ekkor legyengült gyomra nem tudván elviselni a jó ételeket és bort — belehalt a gyomorrontásba.

Nála is, mint Li Po-nál sok hangulatképet olvasunk, de azért a kettő között különbség van életfelfogásban és ízlésben. Tu Fu inkább epikus természet. Ő többet foglalkozik a hosszú háborúkkal és annak a népre nehezedő következményeivel. Ezekben az elbeszélés művészi hangját üti meg. Szívbemarkoló életvalóságokat rajzol meg. Legtöbb költeményén a búbát, melankólia vonul végig. De míg Li Tai-po bánatát borba önti és a mámor pillanatnyi élvezetébe, addig ő abban, amit e pillanatban nyújt, semmi vigaszt nem lel. A mámor őt nem gyógyítja, érzelmeinek ellenálhatatlan rabja. Költeményei olykor történeti és

mitológiai vonatkozásai miatt nehezen érthetők. Tudós költő, erős szociális érzéssel. Verseit szeretik citálni salonokban, könyvtárakban, feliratokon. Kedvesek idillikus képei. Hazaszeretetéért is sok dícséretben részesült. Li Po-val együtt ő Kína legnagyobb lírikusa, Li Po-nál olykor bensőségesebb s a művészi technikában is hasonló hozzá.

MONG HAO ZSAN. (K. u. 689-740.) A Tang-korszak költőinek seniora. Hivatalt szeretett volna elnyerni, de a vizsgán nem felelt meg. Ekkor a Lu Men (Szarvaskapu) hegységbe vonult vissza, s buddhista remeteként jámbor életet élt. Költészetének jellemvonása a nyugodt szemlélődés. Dalai őszinték, szelidek. A mezei élet örömeiről szeret dalolni. Költői alkotásai népszerűek voltak. Li Tai Po is felkereste egyszer. Írt is hozzá verset. Életrajzában mulatságos részleteket olvashatunk. t. i. Vang Vé barátjánál lévén, a császár véletlenül megjelent Vang Vé lakásán, — ez Mong Hao Zsant anyira megzavarta, hogy az ágy alá bujt, s esik nagy nehezen lehetett onnan előcsalni. A császár kegye nem sokat jelentett neki, szívesebben élt vidéki magányában.

VANG VÉ (K. u. 699—759). Költő és festő; ifjú korában egy hercegnő szeretett belé, akinek segélyével az előkelő hivatalhoz vezető vizsgákat is könnyen lerakta. Hszüan Csung császár alatt mint költő és orvos nagy tekintélyben állott és udvari szolgálatba jutott. Otthonában a császár gyakran felkereste. Az An Lu-san-féle forradalom idején a rebellis turk eredetű vezér elhurcoltatta, látni akarván, milyen ember egy költő. An Lu-san haláláig ennek szolgálatában kellett maradnia. Ezen szolgálata miatt a forradalom leverése után sem élvezhette a császár kegyeit. Egy ideig fogságban is volt, de testvérének, Vang Tyinnek sikerült őt kiszabadítani. Élete végén visszavonult az emberektől s buddhista szerzetes lett. Mint költő a természet szépségeit szerette megénekelni. Jeles festő is volt.

CSANG GYIEN (713-24) az u. n. Kai-jüan-korban tette le a doktorátust; tao-hívő volt, hivatalt nem keresett, hanem a természet vadonába vonult s így élt nyugalomban, visszavonultságban. Műveiben sok a misztikus elem.

Ezen kor jelese volt még Kao Si, Tao Han, Vang Csang-ling Tyin Can is.

Li Po és Tu Fu kora után Vé Jung-vu, Csang Tyi, Li Sang-yin, Liu Cung-Szüen, Mong Gyao mellett a Tang korszak jelese *PO CSÜ-I*, is, (K. u. 772-846) akinek költészetén erősen meglátszik a buddhizmus hatása. Gondolkozását jellemzi bizonyos erős szociális érzés. Hang-csuban egyideig kormányzó volt. Ellenségei sokat kellemetlenkedtek neki az udvarnál. Vidéki útjain szeretett borozó társaságokkal lenni. Szerette a természetet s Lojang mellett visszavonultan élt, 825-ben Szucsü kormányzója volt. 832-től kezdve a lung-meni barlang-kápolna lakója lett, megalakítva a 9 szent társaságát. A Hsziang-San-hegységben éldégt szemlélődő baráti körben.

HAN JÜ (K. u. 768—824) a Tang-kor későbbi évtizedeiben élt. Északról való és Konfúcius követő. Hsien Cung császár kegyét elvesztette, mert miniszter korában kikelt bizonyos buddhista babonák ellen. Csak nehezen menekült meg a halálbüntetéstől és Csao Dzsufu-ba (Kuangtung) ment számkivetésbe. Itt a barbár törzsek közt is nyugodtan viselte sorsát s terjesztette a műveltséget és a szelídebb erkölcsöket, mígnem kegyelmet kapott. Nemcsak a költészet, hanem a próza mestere is volt s nagy tekintélyben állott. Költőtársa: Liu Cung-jüan pl. azt mondta róla, hogy mielőtt kezét fog vele, előbb mindig rózsavízzel mossa meg a kezét. Jelesek parabolái.

A Szung-kor költészetét (amely a 10—13. századig írt költeményeket öleli fel) a kínaiak igen sokra becsülik, ha nem is emelik a Tang-kor költészetével egy magaslatra. Lényegileg nem igen különböznek a régebbi mintáktól. Talán nem oly finomak, formailag ezek hosszabbak. A tárgykör is bővül náluk a humoros elemmel; ezzel már Li Po, Tu Fu, Po Csü-i költészetében is találkozunk.

SZU-TUNG-PO. (K. u. 1036-1101.) Csodagyerek volt s már fiatalon Csuang-ce bölcész írásaiba merült. Az udvarnál is tekintélyben állott. Vang An-si reformjai idején a vetélkedő pártok közt neki is voltak kellemetlenségei. Visszavonulva, mint Po Csü-i is tette, — a Nyugati tó partján szép épületeket építtetett magának s ez a hely híres lett az ő költészetétől. Költői barátaival állandó érintkezésben élt s igen népszerű írói tevékenységet fejtett ki. Festői alkotásait is becsülték.

VANG AN-SI (K. u. 1021—1086.) egyizben birodalmi kancellár volt. Radikális reformjait szóval és írásban védelmezte, de sok ellenséget szerzett magának. Száműzték is. Igénytelen életet élt. Prózá, verset írt.

II.

A kínai prozódia jellemző vonása, hogy úgy az élő, mint az írott nyelvben rejlő szépségeket érvényesíti, u. m. az élő nyelv zeneiségét, amely a fület bájolja el és az írásjelek festőiségét, amely a szemet lepi meg kellemesen. Ezért egy kínai költeményt *dalolt festménynek* is lehet nevezni. Tehát a kínai költemény a nyelvbe beavatottnak kettős élvezetet nyújt. Ez a keleti prozódia már alapjában véve különbözik a miénktől, amely a verset esetleg csak mint materiális anyagot, a hosszú és rövid, vagy ütemes és hangsúlytalan szótagok rímelt, vagy rímtelen sorát, a rímek összhangját és a strófák szerkezetét követeli, míg a kínai prozódia törvényei magát a kompozíció értelmi részét, lelkét is érintik.

A kínai versalkat technikája a nyelv sajátosságos jellemétől függ. Alapelemei a ritmus és a rím. Náluk a ritmust egészen más feltételek szabják meg, mint a nyugati népeknél, mert a sok tagú nyelvek ritmikus eszközei, a szótag-hangsúly és az úgynevezett quantitás a kínai nyelvnek egytagú alkata mellett ki vannak zárva. Mivel a kínaiban minden szónak külön szóhangsúly felel meg, általában nincsenek hangsúlytalan szavak, csakis erősebben, vagy gyengébben hangsúlyozott szavak. Ennélfogva minden szó egy versláb és minden szó egytagú. A versek szótagszáma különböző. Legősibb dalgyűjteményünkben, a Si-kingben pl. a 4 tagú versek szinte szabályt alkotnak, a verssorok száma is 4.

Mei Sheng óta az 5 és 7 lábú versek is kedveltek lettek. A Tang-kor lírai költeményei 2, 4, 8-as verspárból állnak, ezek közül csak a párosak (2, 4, 6, 8) rímeseek, a páratlanok rímtelenek. A négysorosban az első vers is ugyanolyan rímet kap, mint a második és negyedik. A régebbi költészetben a rím tekintetében a legnagyobb önkényt találjuk. A Si-kingben is már előfordul ugyanazon rímek többszörös halmozása. A rímelésnek rendes módja, hogy a 2, 4, 6-ik vers rímel s a páratlanok nem rímelnek.

Olykor az első sor is rímel a kettő és négy sorral. A fent említett Si-king dalai néhány áldozati ének kivételével rímeseek.

A rímet a K. e. 3. évezredben megtaláljuk a kínaiaknál. A kisebb dalokban gyakori a visszatérő rím is. Li Tai-po a kis hangulat és mozzanat-képekben rendszeren a négysoros (ötszavas formát, strófát) használja, ugyanazt a formát az úgynevezett Tang-kor-zak többi költője is kedvvel alkalmazza.

Mint a nyugati versekben a quantitás, oly szerepet játszik a kínaiakban a szóhangsúly, a szerint, mint a szóra a meglevő öt, illetőleg négy hangsúly közül valamelyik ráesik! (Magas egyenletes, mély egyenletes, emelkedő, eső hangsúly!) A versben ennek alkalmazása külön szabályokhoz van kötve. Így pl. a hét lábú versre nézve szabály, hogy a páratlan szótágok bármely tetszés-szerinti szóhangsúlyt kaphatják, ellenben a közbeeső páros szótágok rendszerint úgy változnak egymással, hogyha a második szótagnak egyenletes hangsúlya van, a negyediknek egy nem egyenletes, a hatodiknak ismét egyenletes hangsúlya legyen, sőt még ennél is komplikáltabb megszorítások is vannak, de ezekre ezúttal nem térünk ki. Amint ebből is látjuk, a kínai verselés elég komplikált, viszont oly zenei szépségekkel dicsekszik, melyek más nyelvben nincsenek meg. A kínai vers fontos eleme az u. n. belső ritmus is, amit nyelvtani kategóriák és tárgyi fogalmak paralelizmusa okoz, az analógia, vagy antitézis alapján.

III.

„Idegen nyelven, — ha bármily jártasságra tettünk is szert az illető nyelvben, értelemszerűen — nem élvezhetünk költeményt olyan maradéktalanul, mint a saját nyelvünkön — azaz olyan nyelven, mely gyermekkorunk óta cseng bennünk és amely-irodalmi kultúránk szálai kezdettől fogva gyökereznek“. — mondja Horváth Henrik (Nyugat 1931.) A fordítónak minden-esetre jól kell tudnia a nyelvet, bár idegen nyelvet senki sem tud olyan jól, mint anyanyelvét, — mégis a nyelvbeli jártasságnak meglehetősen fokáig kell emelkednie. Jó szótár, otthonosság a tárgykörben, az esetleges előző fordítások figyelmes tanulmányozása, az ihlet bizonyos foka, s a nyelv művészi kezelése szükséges. Eredeti, törzsökös mondások, közmondások, szólamok nehezen, vagy nem adhatók vissza; de igyekezni kell az eredeti szöveg színét, hangulatát megközelíteni.

Horatiusi tanács: „Nec verbo verbum curabis reddere fidus interpres.“ Tehát ne legyen ideál a szószerintiség.

Ezt egy angol didaktikus költő így fejezi ki:

Te sohse járjad a szolga ösvényt,

Szót szóval, sort sorral adni vissza.

Rablélek szül csak így, vajudva, nyögve,

Vergődés lesz a műve nem poézis. (Sir John Denham)

Ady Endre többet követelt ennél. (Nyugat 1931. évf. 4. sz.) Horváth H. a jeles műfordító (Jegyzetek a versfordításról) írja, hogy mikor Ady-verseket akart fordítani, előbb írt Adynak, hogy ő válassza ki a fordítandó verseket. Ady ezt írt neki: „Ami a versek kiválasztását illeti, nem adhatok Neked tanácsot. Mert *versfordítás = versírás!*“

Horváth Henrik véleménye a fordítónak sok szabadságot ad úgy tartalmi, mint formai szempontból. De a fordítónak mindig meg kell éreznie, hogy mi az, amit az eredetiből nem szabad elfelejtenie, mi az, aminek okvetlenül át kell mennie a fordításba. Túl szabadon nem szabad fordítani, mert Willamovitznak is igaza van, mikor Adyval szemben azt mondja: „Übersetzen ist kein Dichten!“

Maradjunk a középúton! Mindenesetre könnyedség és költőiség legyen a fordításban, mert: „Des Übersetzers Ehre ist, wenn, wer sein Werk liesst, ihn vergisst.“ De természetesen ez nem mindenkinek adatik. Von Strauss: Si-king (Dalok könyve) című fordítását a németek dicsérik s az eredeti *mellé állítják*. Nem a német sovinizmus látszik-e ebből?

Mivel a műfordító ideális célja az, hogy ugyanazt a hatást gyakorolja ránk, mint az eredeti költő, s mivel a költői művek hatása ép annyira függ a tartalomtól, mint a formától, magától értetődik, hogy a műfordítónak forma dolgában is hűségre kellene törekednie. De vajjon azt teszi-e a formahűség követelménye, hogy minden körülmények közt ugyanazt a formát kell választanunk, amelyben az eredeti írva van? Sokan, köztük Szász Károly is ezen kérdésben igennel felelnek, de helyesen mondja Radó: ez a törvény merőben ellenkezik a műfordítás céljával, amelyet Szász Károly is így formuláz, hogy: „a fordításnak ugyanazon

gyönyörérzetet kell költenie az olvasóban, mint amit az eredeti olvasásánál érezne, ha az illető nemzet nyelvét bírná. „Már pedig senkisémm állíthatja, hogy ugyanaz a versmérték más-más nyelven ugyanazon hatást kelti. „Formai azonosság nem jelent hatásbeli azonosságot!“

A nyelvek nemcsak szókincs, nemcsak szerkezet dolgában különböznek egymástól, hanem ritmust illetőleg is, mert amit az egyik nyelvben dallamosnak érzünk, a másikban abszolúte dallamtalan lehet. „Nincs fordítás az átültetés értelmében, csak utámköltés — újjáköltés van. Ha egy másik idioma szavaival sikerülne még a melléköngék megszólaltatása is az eredetiből, ez volna a fordításnak elfogadható meghatározása.“ De ez csak elmélet, mert valóságban kivihetetlen feladat. Arany János sem volt feltétlen híve az alakhű fordításnak.

Verses munkának prózába való fordítása kivált akkor megbocsájthatatlan, ha az eredetinek legfőbb becsé éppen a verses formában van. Egyébiránt igazi verset nemcsak a metrum teszi azzá, hanem a költői stílus is: a gyakori és találó képek, a kisebb részletek kihagyásával, ami az olvasónak külön gyönyörűséget ad abban az élvezetében, hogy fantáziájába csillanhat mindaz, amit a költő gondolatokban a sorok között hagyott.

Mi volt a fordítás alapelve? Már Legge érezte, hogy a kínai dalok igazán csak az eredeti gondolati ritmushoz való ragaszkodásban élvezhetők. 1876-ban, miután előbb prózában lefordította a Dalok könyvét, — a Si-kingnek verses fordítását is adta. Strauss jeles fordításában kettős feladatot tűzött ki magának, először az értelemnek lehetőleg pontos visszaadását, másodszor az eredeti versmérték utánzását. Az első sikerült is neki. De a külső forma hű utánzása a kínai nyelvnek monosyllabikus jellemvonása mellett legyőzhetetlen nehézséget okozott a fordítónak. Szókincsében hihetetlen gazdag, de amellett tömör szavú, ami azt jelenti, hogy pl. rövid 4 szó (ill. szótag) egy verssort alkot. Ennek ugyanily rövidséggel való visszaadása teljesen lehetetlen. Ezt tapasztaljuk Li Taipo s a többi kínai poéta átültetésénél a magyarban is. Azért a szöveg értelmének lehető

* Radó Antal: A fordítás művészete. Kiadja a Kisfaludy Társaság Bp. Franklin nyomda 1909.

legjobban való megközelítése mellett a versformát csak ott követtük, ahol lehetett.

A szavak átírásában a magyar hangokkal való átírást követtem, noha a keletázsiai orientális irodalomban az u. n. angolos átírás divatos. Könyvek címeinek átírásában az angolos módot követtem.

* * *

A horatiusi „nonum prematur in annum“ ezen műnél is beteljesedett. Mikor kilenc év előtt az első három-négy Li Tai-po vers műfordítása megszületett, nem gondoltam rá, hogy folytassam e lélekderítő művészi foglalkozást. De az első biztató siker után nem lehetett abbahagyni a művészi feladatot, mert a versek bája és a fordítás maga napról-napra sajátos mag-netikus varázssal vonzottak bűvkörükbe. Naponta olvastam, élveztem ezen korunk előtti 14. évszázadot, — sőt még régebbi évszázadokat is elém varázsló verseket; hangulatuk, érzésviláguk, egzotikus, mégis örök emberi bájuk állandóan elringatta lelkemet. Közben a költőre vonatkozó irodalmat is teljesen áttanulmányoztam s megírtam a nagy kínai lírai költőnek, Li Tai-ponak életrajzát, amely eredetileg kisebb arányú volt.* De múltak az évek a megjelent művek tanulmányával bővülten átalakult és kiszélesbedett a könyv irodalomtörténeti része is, ezalatt természetesen esiszolgattam a megszaporodott műfordításokat is — (ezek száma már több mint százra emelkedett) — a történeti és elméleti részt is. Azután Vang vé, Mong Hao-Zsan, Tu Fu, Po Csü-i, s a Dalok könyve is előkerültek. De sok kellemes és boldog óra emléke fűződik hozzátok édesen csengő-bongó kínai versek, mikor gondolatban elvezettetek az egzotikus Kelet másfél évezred előtti (sőt még régebbi) századaiba s kelet tündéri szép világába. Tao Jüan-ming, Li Tai-po, Tu Fu, Vang Vé, Mong Hao-zsan, Han Jü, Liu Cung-jüan és a többiek, majdnem misztikus korába és az ő életükbe, szülőföldjükre, házuk tájékára, az erdős hegyek és tavak fenséges vidékére, amelyek fölött Konfucius, Lao-ce, Buddha áhítat keltő, nagy szelleme lebeg. Elvezettetek azokra a fenséges tájakra, amelyeket jeleseik oly szeretettel megénekeltek s amely helyek nekem

* Legközelebb fog megjelenni.

látatlanul is oly kedvesek, szépek, vonzók és ismerősek, mint nekik. Hogy megpihent a lelkem elkalandozva ezen a harmonikusabb és egyszerűbb világban és egyszerűbb életviszonyok között, ahol annyi az igénytelenség, báj, szeretet, szépség, vonzódás és boldogság, sokkalta nagyobb mértékben, mint korunkban a fejlődésben dübörögve rohanó technika lüktető s az erkölcs dekadens századában, annak nyugtalanító és félelmetes zürzavarai közepette. A római Plinius szavai jutnak eszembe, mikor ezeket mondja: „Ó rectam sincéramque vitam, ó dulce otium honestumque ac paéne omni negotio pulchrius! O mare, o litus, verum secretumque „museion“, quam multa invenitis, quam multa dictatis.“

Cu-ping életrajzában olvassuk, hogy ő is szeretett magányosan a hegyek közt kóborolni és hárfájával a viszhangot felidézni, s mert félt, hogy egykor az öregség és betegség miatt a hegyekben nem kóborolhat, házának falait teleragasztotta azon vidék képeivel, ahol annyiszor szívesen járt-kelt, hogy legalább képről lássa azokat a festői szép hegyeket, bűbajos völgyeket, illatos és dús lombú erdőket, hullámozó és csillogó tavakat, virágos mezőket, ahol és ahová éveken át oly szívesen kirándulgatott. Én is így mentem gondolatban hol Li Tai-po-val, hol rokonlelkű költőtársával Tao Jüan-minggel, zöld bambuszbottal a kezemben, mint ők, a Vang-sun hegy csodálatos vidékére, vagy Szu Tung-po-val a Vörös falhoz, a természet szépségeiben gyönyörködött s a szép és ihlet keltő, múlton el-elmerengő hajókirándulásra. Elöttem az ősi, nagy és szent folyam: a Hoang-ho és Jan-ce-kiang hömpölygő sárga hullámaival, az In és Csin folyók menti Jung Jang helység, hol Po-Csü-i a jeles poéta nevelkedett, a Hao-Csang folyó, melynek hullámaiban rózsás tavaszkor Tu Fu költő kedvese, mint lenge tündér fürdette alabastrom testét, a Hsziang folyó, melynek zúgó partján Mong-Hao-zsan, a költő született, a félelmetes Lu-San vízesés, az elvarázsoolt hegy s a többiek: a Tai-Ting, a Tai Tien, Tung-San, a Könyek hegye, meg az ősi városok Kin-Ling (Nanking), Lo-Jang, Csang-An s a Jang-Csu-ut, — ahol Tu Mu poétának a tavaszi kankalinnál is édesebb kedves ifjú leánykája kitárja gyöngyös függönyét, a Csodák tava, a Kék tó, beszédes történelmi romok, a Ku-szu palota és Jüeh város romjai, a karcsú

Szin-Ping torony és a pagodák százai, a mitikus császárok és a többi jelesek és nagyok glóriás fényben! Majd meg a Csao Jang császári palota pazar termeiben vagyok, majd a Sárga Daru csárda egyszerű falai között. A barátság, szerelem, szeretet, hűség, lelkesedés, vitézség, császár-hűség, hazaszeretet, a szép múlton való elmerengés, derűs bölcséleti eszmék, komoly gondolatok támasztotta érzések legkülönbözőbb skálái s valami csodás természetkultusz szólalnak meg Li Tai-po és költőtársainak lantján. Az élet a maga mindennapiságával és ünnepélyességével: Szóval az ember, az örök ember. Hogy is mondja Li Tai-po? „A költők dalai örökkévalók, olyanok, mint a fénylő szobor, amely hatalmasan emelkedik az ég felé!... A föld tarka pompája múló, mint a virágszirom. De a dal hatalma örök, mint a Hoang-ho hullámai.“

És még egyet! Sokszor úgy éreztem, mintha az ó-ázsiai magyarság ősi, ázsiai rokonlelke visszhangoznék ezekből a régi dalokból!

Repertorium:

A) Fordításomhoz a következő kínai szövegeket használtam fel: Li Tai Po-hoz és a Tang korszak többi költőjéhez: Li Tai po-chi. (Opera omnia poetica). I—IV. Hu-pei. 1889. Tang shi san po shu. (A Tang-kor háromszáz verse két kötetben). Shanghaj. (A Commercial Press Ltd. kiadásában.) A Si-king dalaihoz rendelkezésemre állott egy régi pekingi kiadás: Si-king-su-ben címen. Tao Jüang-minghez a Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen. Berlin, Jahrg. XV., XVIII. és XXIII. kötetei. A Szung korszakbeli Vang An-si költő és költőtársainak szövege Zottoli V. kötetében is található. Giles-Waley: Select Chinese Verses. (Shanghaj, 1934.) c. kötetének is hasznát vettem.

B) Csung Kuo-Ven-Hüo-Si. (A kínai irodalom története.) Republican Series History of Chinese Literature. Commercial Press Ltd. Shanghaj. 1923. Erkes: Chinesische Literature. Breslau 1922. Giles: History of Chinese Literature. London, 1901. Grube: Die Geschichte der chinesischen Literatur. Leipzig 1902. Hauser: De chinesische Dichtung. Berlin. 1925. Wilhelm: Die chinesische Literatur. Potsdam. 1930. C. w. Lu. On chinese Poetry. Peiping. 1935.

A KELETI KAPU MELLETT.

A SI-KINGBŐL.

Milyen dús a nyárfa lombja
 a keleti kapu mellett!
 Azt ígérted, eljössz este,
 azt ígérted, s már reggel lett,
 mindhiába, már reggel lett!
 Milyen hosszú volt az este,
 milyen hosszú volt az éjjel, —
 milyen hosszú! S milyen sárgák,
 milyen árvák már a nyárfák
 a keleti kapu mellett.

OLYAN VAGY, MINT A KELŐ HOLD.

A SI-KINGBŐL.

Olyan vagy, mint a kelő Hold,
s mint a derüs-napos égbolt,
Élj oly soká, mint a Nan-hegy,
amely sose omlik össze,
s légy üde, mint zöld a fenyő,
és dombon a cédrus erdő.

A KINAI CSAPATOK VISSZATÉRÉSE A HUNOK LEVERÉSE UTÁN.

A SI-KINGBŐL.

Császári szó adott parancsot,
mídn a had csatára kelt,
szekér-csapat vonult a rónán,
s a nép dübörgve énekelt,
elszántan állt a hű lovasság,
s ki tudja hány ezrednyi nép
indult el útnak, míg az ellen
szította harcvágyunk hevét.

A piacon a harcszekerek
ezernyi lova dobogott,
sugár napfényben tündököltek
a kígyó-rajzú lobogók,
így lengtek mind a harci zászlók,
császárunk büszke seregén,
de orcánk mégis könnyben ázott
s a Gond járt a had elején.

Nan Csung vezérünk a királytól
kapott parancsot: véd a hont!
Elindultunk, hogy zászlóinkkal
volt csipkézett a horizont,
az Ég fiától jött az írás,
hogy oltalmazzuk a hazát,
s ma hős vezérünk győzedelmét
hirdetik mind a harsonák.

Kölesvirág nyílt kinn a réten,
 mikor mindnyájan harcba szálltunk;
 és most, hogy újra hazaérünk,
 olvadt havon bukdácsol lábunk,
 kegyetlen volt az út, amerre
 császárunk szava vezetett,
 elbírtuk, mert minden léptüknél
 oltalmul hívtuk az Eget!

„A pázsiton tücsök zenél már,
 sáska ugrál a fű alatt,
 hol az uram? Szegény kis testem
 a bánattól már meghasad!
 Hol leljem őt? Ha megtalálom:
 mily boldog lesz az én szívem!”
 Üdvöz légy, hős Nan Csung vezérünk,
 mivel tied a győzelem!*)

Tavasza van, kinyíltak a kertek,
 halványzöld ifjú lomb a fán,
 az ágakon madár dalol már,
 s virágot gyűjt egy kisleány,
 így jön győztes hadunk, ezerszám
 hozva a sápadt foglyokat:
 dicső vezér, Nan Csung vezérünk,
 leverted mind a húnokat!

*) Az idézőjel közötti sorok egy régi énekből vannak itt beszöve.

A SZERELEM.

A SI-KINGBŐL.

A kedvesem virágot gyűjt
nem láttam egy órája már,
szívem így szól: több annak, ó,
több annak, mint tíz napja már.

A kedvesem virágot gyűjt,
nem láttam egy órája már:
szívem így szól: több annak, ó,
több annak, mint egy éve már.

A kedvesem virágot gyűjt,
nem láttam egy órája már:
szívem így szól: több annak, ó,
több annak, mint száz éve már.

HUNOK DULNAK MINDEN RÖGÖN.

A SI-KINGBŐL.

Kaszálják a villás füvet
és a beril páfrány sarjad,
most egy éve, hogy a réten
hős katonák vére alvad.
Nincsen hazám, nincsen házam,
mindent elvitt a vérözön:
nincs irgalom, csak síralom:
hunok dulkanak minden rögön.

Kaszálják a villás füvet
és a beril páfrány sarjad,
vége mikor lesz e harcnak,
szívünk tüze már kihamvadt;
sebtől égünk, szomjan élünk,
éhezünk és mitse szólunk:
ha harcunkat megharcoltuk,
akkor irhass verset rólunk.

Kaszálják a villás füvet
és a beril páfrány sarjad.
Mikor jutunk otthonunkba,
vége mikor lesz e harcnak?
Felkelő nap vitt csatába
és mi megyünk — csak előre,
drága hazánk helyett holmi
messze-messze harcmezőre.

Mint, ha a cseresznyefára
 a tavasznapi fényét szórja:
 úgy tündöklék hadvezérünk
 rózsaszínű díszhintója,
 úgy száguld a négy pompás mén
 a győzelmes hadvezérrel:
 vereségét már a hún had
 háromszor fizette vérrel.

Négy tüzes mén fut előre,
 négy mént kötött a rudfára,
 úgy száguld a hadvezérünk
 mintha őszi széllel szállna,
 elefántcsont-nyíl fehérlik
 harcra emelt jobbkezeiben,
 és a hun had már békét kért
 a vérszínű csatatéren.

Mikor mentünk a csatába,
 virultak még fák és bokrok,
 most hogy jövünk a csatából,
 havas eső szele csapkod,
 étlen-szomjan menetelünk
 országútak ős sarában,
 és szomorú szívünk sajog
 véghetetlen bánatában...

A KIS MENYECSKE...

A SI-KINGBŐL.

A kis menyecske, nézd a völgybe ment,
 fején a nap font főkötőt zománcból,
 s oly könnyedén sétál, hogy szinte táncol,
 karján kicsiny kosárka leng.

A kis menyecske, nézd a völgybe ment.

Oly könnyedén sétál, hogy szinte táncol,
 s a harmat-gyöngyű, könnyű fűbe térdel,
 virágot tépve hófehér kezével,
 lágy kontyán két kis pillangó viháncol,
 Oly könnyedén sétál, hogy szinte táncol.

Virágot tépett hófehér kezével.

A domb mögött a nap, mint fáklya gyúl,
 s szeméből most a könnyek árja hull,
 s a szirmokat szétszórja mind a réten,
 miket most tépett hófehér kezével.

Szeméből most a könnyek árja hull:

ó, jaj — így szól — csak őt tudom szeretni

ó, jaj — így szól — csak őt tudom szeretni

örökre, mindig, mulhatatlanul...

Szeméből most a könnyek árja hull.

A GÁRDA DAL.

A SI-KINGBŐL.

Tábornok!

A gárda voltunk és az él-sereg,
 így harcoltunk száz császárért veled,
 mit bántad ezt? Vérünk rőt harmatával
 locsoltad mind a nyári réteket,
 tábornok!

Tábornok!

Mi voltunk a császárság oszlopa,
 mikor halálba küldött ostoba
 parancsod s ifjú szíveinknek bűzhödt
 varjak hasában lett az otthonja,
 tábornok!

Tábornok!

Veres szemedből sanda gúny ragyog,
 pazar ruhádon érdemcsillagok,
 s az útkereszten térden állva koldul
 a nő, ki hajdan minket szoptatott,
 tábornok!*)

*) A vers K. e. 827-ben kelt Siuen császár vérpocsékoló háborúi idején.

AZ ASSZONY URÁRA GONDOL.

A SI-KINGBŐL.

Szolgálatban van az uram,
 otthonától messze-messze,
 isten tudia, meddig marad,
 hű párjától messze-messze,
 a tyúkok már ülőikön
 juh és tehén a karámban,
 de az asszony csak urára
 gondol búsan, egymagában.

Szolgálatban van az uram,
 nincsen napja, nincsen éje,
 azt se tudom, meddig marad,
 s hazatér-e, hazatér-e?

A tyúkok már ülőikön,
 juh és tehén a karámban,
 de az asszony férjürára
 gondol búsan, egymagában.

AZ ASSZONYOK DALA, KIK A HUNOK ELLEN HARCOLÓ FÉRJEIKET VÁRJÁK.

A SI-KINGBŐL.

A férjeinket várjuk, mindhiába! —
A fák roskadnak terheik alatt —
császárukért indultak a csatába,
s asszonyaiknak szíve megszakad
honukban, honnét tíz bús hónap óta
nyomukban csak e versek könnye száll:
Egek királya, hozzád sír e nóta,
hogyan a hadaknak lenne vége már!

A körtefák virágos koronája
olyan hiába áll a kerteken!
Császárukért indultak a csatába, —
s reménytelen bú rág a lelkeken,
száz ajkunkról északnak száll az ének,
ülünk magunkban és nem nyílnak kába
szemünk előtt a zöld tavaszi rétek —
a férjeinket várjuk mindhiába.

Velünk jöttek még fel a hegy csúcsára,
mikor érni kezdtek a naspolyák,
aztán a császárért mentek csatába,
s míg agg szülőik a harc bánatát
nyögik, tíz szürke, hosszú hónap óta,
s az utcákon új hadak sora jár:
Egek Királya, hozzád sír e nóta,
hogyan a csatáknak lenne vége már!

A férjeinket várjuk mindhiába,
 a gond tépte lelkünket kétfelé,
 sorsot vetünk, hogy ott, az út porában
 nem elfáradt lovaik jönnek-é?
 Az út porában egy kutya ugat,
 s mi sírunk, sírunk, úgy bámulva kába
 szemeinkkel a végtelen utat
 és férjeinket várjuk mindhiába.

SZÓLT A KAKAS.

A SI-KINGBÖL.

„Jaj!” — sírt a lány — nem hallod a kakasszót?”

„Nem” — szólt a férfi — „sűrű még az éj.”

Nem a kakas szólt, Tévedsz édesem.”

„Könyörgöm: kelj fel és húzd szét a függönyt,
húzd szét, kedves és nézd meg az eget.”

A férfi felkelt: „Jaj nekünk! A hajnal!

A csillag ott áll már a ház felett!”

„A virradat — súgta a lány sóhajtvá,

„most el kell válni! Jaj nekem! De várj!

Állj bosszút a kegyetlen Hirnőkön,

Ki tőlem érchangjával elrabol!

Vedd e nyilvesszót és e hosszú íjjat,

és lödd le a kakast!”

AZ EMBER SORSA.

KONG FU-CE.

Az ősz derére a tél fagya támad, —
 s a hópolyhet komor felhők üzik:
 de rózsaszínen kél a nap tavaszkor
 és rózsaszínű, hogyha eltűnik.

A világ egyre változik s megújul:
 egy pillantás: és új és új napok
 születnek és a zúgó tengerekbe
 örök folyással esnek a habok.

Az ember él és többé nem jön vissza,
 mint gyenge párát fujja szét a lég.
 Mi marad az életből? Süppedt sírhant,
 hol a kóró, mint vörös fáklya ég.

DAL A HAN-KORBÓL.

MÉ SONG. (?)

A keleti kapu felé vitt fogatom a szél szárnyán,
 ahol a nap lemenő
 tűzén a sok ciprus árnyán olyan búsan, olyan árván
 áll a régi temető.

A fa lombja ráborulva a sírokra, éjjelente
 a holtaknak mit susog?
 Miért kerítik, mint a gyásznép oly sötét, oly síri csendbe
 az utat a ciprusok?

Itt hevernek ezer évig szellemek a homok alatt
 hol az örök éjjel árnya
 hullt reájuk és a sárga vízen nem szól már sohanap
 földi élet harsonája.

Zord szabályok uralkodnak, s meddő minden
 kínlásod:
 illó harmat, füst az élet,
 oly rövid és oly mulandó, nem lesz soká maradásod,
 el kell holnap menni néked.

Légy rút koldús, rideg bölcsész, öreg kéjenc vagy
 a kormány
 feje, aki köt és oldoz:
 ezer éve így volt s így lesz ezer évig, hogy egyformán
 halnak bölcsek és bolondok.

Azt képzeled, hogy csak csapda a halál és bölcs
módjára

kikerülöd ravaszul?

Nem csapda ez, szörnyű árok, hova egyszer mindhiába
minden ember belehull.

Fütyüljünk hát minden bura, fütyüljünk hát minden
kínra,

pusztuljon ma bú és bánat,

hozzatok bort asztalomra, terítsétek vállaimra

hófehér selyemruhámat*)]

*) A Han-dinasztia Kora Kr. e. 202—Kr. u. 220-ig terjed.

ELHAGYATVA.

MÉ SONG.

A vízparton lágy fű zöldel és a bágyadt
szélben halkan ringnak a karcsú fűz-ágak,

egy szépasszony selymes, lila köpenyegben
ül fenn az erkélyen s úgy néz önfeledten,

úgy néz le a mélybe, hol az esti pázsit
zöldel, míg kis karja fehéren sugárzik;

fehéren sugárzik; szeme, mint az ékkő;
hajdanában szép volt, híres és színésznő;

hét országra szólott ragyogó szépsége,
s egy dús vénembernek lett a felesége;

akiért nem ég már forró, tüzes vágyban,
s úgy alszik magában, hideg, üres ágyban...

HONVÁGY.

HSZI CSÜN.

Messze pusztákon kell élnem,
barbár herceg lett a férjem,
édes hazám!

Nemez sátor a lakásom,
nincsen benne maradásom,
édes hazám!

Fanyar lőtej az italom,
s lakásom lesz a sírhalom,
édes hazám!

Bánattól fehér az arcom,
s minden éjjel veled alszom,
édes hazám!

Bárcsak sárga darú lennék,
s a szél szárnyán hazamennék,
édes hazám!*)

*) V. ö. Li Tai-po: A tatár kán ifjú asszony c. verset.

KAKASKUKORÉKOLÁSKOR.

ISMERETLEN KÖLTŐ.

Pitymallik már, az ég magas
lépcsőin és a pislá hold alatt
Junan felől a vén kakas
csikorgva szól hogy itt a virradat.

A kristályablakok mögött a várban
elhalnak a duhaj dalok,
s a hold tejszín ködén a sárga
napfény győztes kévéje felragyog.

A kapukat egymás után
nyitják: a halcsontzárak pengenek
s a puha ludak álmosan kerengnek
a kastély hősín udvarán.

TAOISTA ÉNEK.

CSI KANG.

Túdás és könyvtár mit sem ér,
könyv és bölcsészet mit sem ér,
ha lelkem majd az Úrbe tér.

Túdás és könyvtár mit sem ér,
könyv és bölcsészet mit sem ér,
ha lelkem majd az Úrbe tér.

Megbánva minden vétkeimet,
így oldozom fel éneket,
dalolva ezt az éneket.

Szent árban állok testtelen,
lelkem nyugodt és fesztelen,
s bűnöktől régen meztelen.

Nem bánt a gond, a tépelő,
lakásom lett a kék mező,
s hajam lenyírtam, vétkező.

Nem gond nekem bor és kenyér,
így zengtem ezt a hófehér
zsoltárt, mely négy országig ér:

Hogy könyv és könyvtár mit sem ér,
hogy ész s bölcsészet mit sem ér,
ha Éned majd az Úrbe tér.

KIRÁNDULÁS A DZSÜ-CSÁSZÁROK SIRJÁHOZ.

TAO JÜAN-MING.

Ruhánk ráncán a pajkos szél nevet,
 a fák lombján át dús napfény szivárog,
 és így indulunk, hogy a holt császárok
 sírjánál mondjunk hősi éneket.

Ma boldog minden ember: elmarad
 a gond, s szemükben helye sincs a bának
 s úgy cseng a dal, mint hogyha kürtöt fúnak
 a kristálytisza, éter-ég alatt.

Arcunkra, melyet a napfény vakít,
 a bor festette bíbor függönyét.
 A bölcs a mára gondol és sötét
 gondjait kialuszza holnapig...

BOLDOGSÁG.

TAO JUAN MING.

Ifjan ellenségem volt a poros város,
 lelkem zöld mezőkre s kék hegyekre vágyott,
 lábammal az erdők szűz ösvényét róttam,
 s eltévedtem gyakran csalitban, bozótban...
 De aztán csak mégis hivatalt vállaltam,
 s bár erdőkre vágytam, rabmadár maradtam,
 hivatalom kötött, az únott, az ócska,
 s vágytam, mint a rabhal vágyik a folyóra,
 szabadon bolyongni erdőn, réten, berken...
 Múltak a rabévek s én falura mentem,
 beteljesült végre hő és régi vágyam,
 kis birtokom is van, s magamé a házam,
 ha kisüt a nyárnap, védően befonja
 árnyával a szilfa és a fűzfa lombja,
 előtte barackfa s körtefa virágzik,
 s túlhan a kék ködön kicsi falu látszik,
 lila füst mutatja feléje az utat,
 mint a dugóhúzó; dühös kutya ugat
 a kis zsákuccában; a szederfa magas,
 tövében, mint rekedt harcos, szól a kakas,
 udvaromon gyenge fűvön jár a lábam,
 s szent csend honol lelkem mindegyik zúgában;
 rabmadárként éltem hajdan kalitkában,
 most szememben a rét kék harmatja ragyog,
 s ágról-ágra szállva, szabad madár vagyok!

A HALOTTAK ÉNEKE.

TAO JUAN MING.

Hogy el kell mindnyájunknak egyszer
 pusztulni: szörnyű rendelés!
 Tegnap még vígan ittam és
 párnáimon ma halva fekszem.

Testem föld és ég között lebeg,
 s örökké éljen bár a lélek:
 ez nem szárítja fiam édes
 arcáról fel a könnyeket.

A kéz már nem süllyeszti lágy
 fogát belém, nem bánt a törvény,
 mindegy számomra jog meg önkény,
 nem úz a pénz, nem mar a vágy.

De azt az egyet szánva bánom:
 hogy, míg éltem s a föld felett
 sétáltam még, a nagy kupából
 nem ittam soha, soha eleget!

BORNÁL.

TAO JÜAN MING.

Évezredek jöttek: de az erényt
 becsülni nem tanulta semmi nép.
 Mít bánod, hogy beszélnek? Tölts magadnak
 s igyál, testvér, ha torkod bírja még.
 Egy kincsed van csupán: az Élet. Azt sem
 fogod meg. Illó útján elsiet.
 Alkoss, gondolj, tégy, írv, faragj akármit :
 mit ér a sírban már a hírneved?

A VÉGSŐ OKOK.

HSZIAO JEN.

Minden fa másképp nő s minden madár
 másképp dalol. Az egyik hal a tenger
 legmélyén jár s a másik a folyók
 sellőin ugrál. A hegyek formáit
 s a rózsza színét nézheted, de a
 „miért?”-re nem kapsz, még ha ezer évig
 kérdezgetnéd is, semmit válaszul.

LESZÁLLÁS A SZUNG-HEGYRŐL.

SZUNG CSI-VEN.

A Szung-hegy ormáról
mentem a mezőre,
gondolatok szárnyán
repülve előre,
egy szép lányt találtam
a réten, sokáig
bolyongtam el véle,
ködös napszálltáig;
fejünkön ragyogva
ült a hold, az álnok,
szívünket belepték
drága, selymes álmok,
köröttünk vén fenyők
nyúltak fel az égig,
legyen hát szerelmünk
sudár párjuk nékik,
szerelmünk, kis lányom,
mely az égig vágyik,
így nőjjön magasra,
viruljon sokáig,
meleg nap paskolja
lágymarmat fürössze,
száz madár daloljon
róla mindörökre!

LÁTOGATÁS EGY RÉGI BARÁTOMNÁL.

MONG HAO-ZSAN.

Ma régi s nagyhírű
 mesteremre vágyva
 látogatni mentem
 hozzá — ám hiába;
 azt mesélték, messze
 él, búsan s hazátlan,
 tépelődve örök
 s olthatlan honvágyban,
 messze idengenben,
 nem maradt reménye,
 szemének a könnytől
 kialudt a fénye, —
 távol földön nincsen
 ír nagy bánatára,
 mondd, kis rózsabimbó:
 van-e tavasz nála?

TAVASZI REGGEL.

MONG HAO-ZSAN.

Künn a kéken
 szürke égen
 lassan jött a
 virradat;
 még pillámon
 ült az álom
 és csak lestem
 hogy a fákon
 szólnak-e a madarak?

De nem szóltak,
 ültek, mint a
 némák, kint a
 búsan tinta-
 ég alatt;
 már derengett
 s szél kerengett
 kinn a csendes
 kert felett,
 és kavarta
 hol itt, hol ott
 a sok halott
 levelet.

ŐSZI ÉJBEN.

VANG-VÉ.

Ülök magamban s így simítom vézna
 kézzel hajam havát,
 házam tornácán, hol meghallom néha
 a gárdatrombitát:

az éjszakában, melyben eső s érett
 nehéz gyümölcs kopog,
 míg valahol a padlaton egy tépett
 szívű tücsök zokog

rossz hegedűjén ... Csömörös borissza:
 hiába mind e kín,
 hajam sötétje többé nem tér vissza,
 sem régi álmaim;

gond és betegség ül az őszi tájon,
 mondj bús ítéletet
 önön fejedre: üres, balga álom
 maradt az életed.

ERDEI MAGÁNYBAN.

VANG-VÉ.

Erdei magányban komor, bús csend honol,
 De hallga! Valami nesz mégis csak kóborol,
 Dús erdők homályán surranó árny röppen
 egy kósza fény után, nézd éppen most szökken...

AHOL ÉN SZÜLETTEM...

VANG-VÉ.

Mi hír van pajtás, arra kis falunkban,
mondd, süt házunkra még a napvilág?
A vén anyó ott sző-e még kapunkban,
folyóka nő-e még az ablakunkban,
s virágzanak-e már az almafák?

A BUDDHISTA KOLOSTOR.

VANG-VÉ.

Bérctetőn az agg monostor,
el sem hinnéd, oly magas,
érctornyan, recseggve posztol
mint az őz, a szélkakas.

Vén fák közt a kis kalandos
úton jártam itt alatt,
míg fejemre gíngalangot
reszketett a kis harang.

Sziklafal közt üveges
patak folyt le szótlán,
s bújt a nap a süveges
zöldfenyő-bozótban.

Lementem a szürke tóra,
s imádkoztam a setét
éjben, úgy fékezve lelkem
undok kígyó-seregét.

BAMBUSZERDŐBEN.

VANG-VÉ.

Bambuszerdő sűrűjében
 búsan és magam vagyok,
 és kopottas citerámon
 pengetem a bánatot.

Bambuszerdő sűrűjében
 őriz száz fa és virág,
 s alkonyatkor jeges kézzel
 ölel át a holdvilág.

A VIRÁGOK

VANG-VÉ.

Ne csodáljátok, hogy lakásom zárva,
 és a császár termeibe se lépek.
 Tavasz van s én most kinn, a kertben járva
 a virágok piros, lila és sárga
 szirmairól tanulom a beszédet.

Szőlőfai közt üveges
 patak folyt le szótlan,
 s tünt a nap a süveges
 szőlő-borókában.

Lementam a szőlőke köré,
 s imádkoztam a setét
 éjben, úgy lékezve lelkeim
 undok kigyó-seregét.

BÚCSÚZÁS MONG HAO ZSANTÓL.

VANG-VÉ.

Leugrottam lovamról, hogy ihassam veled
búcsúzóul s megkérdejem: utad hová vezet?

Azt mondtad: „Nincs szerencsém e földön és megyek
házamba, hol árnyukkal takarnak a hegyek.”

„Hol árnyukkal takarnak a fekete hegyek,
s felettünk lassan szállnak a fehér fellegek.”

„Hol bánatosan néznek a fekete hegyek,
és bánatommal szállnak a fehér fellegek.”

„Hol nem kísér, magános utas, e rút világ
s fehér felhők ragyognak fejedre glóriát.”

TÜNDÉRSZIGET.

LI TAI-PO.

Ó drága Napfény, tündér Holdvilág!
Sugárotokból él e holt világ,
s körökben, miknek útja végtelen,
ragyogtok nyüzsgő emberek felett:
ó hogy szeretnék élni veletek!

Hallottam egykor, régen, hajdanán,
van egy sziget, melyet túl Indián
rejt kék ölen a Déli Óceán:
hol smaragd-erdőn aranyág fakad,
s tündér les rád minden virág alatt!

Ki ide ér, az többé sohse sír,
haja nem őszül, arca rózsapír, —
ó Boldogság, hadd jöjjenek most veled,
míg a tündérek szigetére érünk,
hol örök fényt szítál a kikelet!

A ZÖLD LÓTUSZOK FIA.

LI TAI-PO.

Nevem jóhíre régen elveszett
 bolond lakmaim fanyar csömörén;
 azt kérdezed, vándor, hogy ki vagyok?
 a zöld lóbuszok fia vagyok én.

Gomolygó, nagy ködökbe olvadok,
 de nyomom itt marad az út kövén;
 azt kérdezed, vándor, hogy ki vagyok?
 a szent Buddhának mása vagyok én.*)

*) A költő különböző neveinek egyike: tyíng lien a. m. a zöld lotuszok fia; buddhista eredetű név. A lotusz a tisztaság, becsület jelképe volt.

BOROSPOHÁRNÁL.

LI TAI-PO.

Borom tükrén az esti szél remeg,
a lányok vére gyors ütemre táncol:
igyunk! Ábrázatunk veres zománctól
ragyog már, mint a teli serlegek.

Meddig nyilnak a barackfavirágok,
s a fehér jázmin, mondd, meddig vakít?
Meddig virágzik az almafa? Vásott
s kaján az ősz, mely mindent leszakít.

Eljár az óra. Fogd a serleget:
más táncol holnap itt az esti pírban.
Koccints, testvér. Leszáll az éj. A sírban
alhatsz még egykor ugyis eleget.

A HÁBORÚ ELLEN.

LI TAI-PO.

Tavaly Szan-kánnál vertük szét az ellent,
 tegnap Cung mellett állt az ütközet,
 s ma hőseinknek véres fegyverétől
 bíborban folynak mind a vadvizek.

Három sereg pusztult el, falvak égnek,
 a hún csapat öl, zúz és gyujtogat,
 s véres hullák takarják százezerszám
 a véghetetlen pusztaságokat.

Ott áll a nagy fal, melyet mongol hordák
 ellen emeltek, tornyán fáklya ég,
 így őrizvén örök tűzével messze
 időkre a császárok hírnevét.

Halálra sebbzett ménesek nyerítenek,
 haldoklók nyögnek a patkók alatt,
 hollók ülnek a hadak útján: száraz
 ágon, csőrükben véres gyászfalat,

Vert hadaidat új, meg új csatára
 hívhatod tábornok, a domb felett:
 vezényszavadra nem kelnek a sírból
 harcolni már a halott ezredek.

Ki okozta e nyomort, e borzalmas
 csatákat s mind e véres zivatart?
 A gyilkos szerszám, mely már annyi embert
 emésztett el: a kard, az átkos kard.

Ha ember vagy valóban, úgy ne érintsd,
csak végszükségben; régen hazavár
az asszony és a gyermek és e véres
világon legyen béke, béke már!

A RÉGI CSÁRDA.

LI TAI-PO.

A csárda romjain az emlék
illanva, mint a gyík szalad.

Öreg holdfény ragyog felette,
s alatta ring a kis patak.

A rózsák nedves bimbájába
lakónak napsugár kuszott, —
s az éji szélnek mit mesélnek
a romsoron a bambuszok?

Itt, ahol egymást átölelve
találkozik Mult és Jelen:
az emlékek kihunyt parázsán
gyújtsön tüzet kis énekem...

Hadd költő szavára e pergament,
halk vándor! Vidd a levelet tovább:
s mond meg neki, hogy Li Tai Po a költő,
ma verset ír, s köszönti az éneket.

*) Miku, csodaszép taoista istennő (tündér), a név szerint
logos Yang Fang-ping nővere volt.

HEGYTETŐN.

LI TAI-PO.

Itt fenn az éji hegytetőn, a templomnál, magam vagyok
s akár marokra szedhetném, ha kívánnám, a csillagot.

De nem kívánom és nem is beszélek, hogy az égiek
Li Po, a vén költő rekedt hangjától fel ne keljenek.

MAKU.

LI TAI-PO.

Messze túl a Keleti Tengeren
 egy sziklát vernek a lila habok.
 A szikla tetején egy mesearcú
 tündér lakik, s a férje én vagyok. *)

A hullámok ott az égkorong kristály
 boltját mossák és tornyaik alatt
 egy bálna úntan néz s úgy fú torkából
 háromszázöles, zöld vízsugarat.

Szívem hiába reszket. Csak nem érek
 el az asszonyhoz. S most a szél megáll.
 S fölöttem egy kéktollú, rózsacsőrű
 csodás madár lassan keletre száll.

Hadd kötöm szárnyadra e pergamentet,
 halk vándor! Vidd a levelet tovább:
 s mondd meg neki, hogy Li Tai Po a költő,
 ma verset ír, s köszönti asszonyát.

*) Maku, csodaszép taoista istennő (tündér), a jeles astrologus Vang Fang-ping nővére volt.

HOLDVILÁGNÁL.

LI TAI-PO.

Ablakdeszkámon hófehéren
 ragyog a hold, a hold, a hold.
 Padlómra lágy, ezüstös abroszt
 hímzett az éj, az éj, az éj.
 A holdat nézem, mely kajánul
 ül fenn a rózsaszín zsalun.
 Egy pillanat: s behunytt szememmel
 veled vagyok, kicsiny falum.

IGYUNK...

LI TAI-PO.

Gyöngyöző bor a pohárban,
 újra itt a kikelet,
 csók tüze ég a szívemben,
 ígyunk egyet, gyerekek,
 ígyunk kettőt, ígyunk hármat,
 napfény süti a kupát,
 a tavasz is úgy köszöntött
 ránk, mint régi jóbarát,
 úgy köszöntött száz virággal,
 zöldkabátosak a fák,
 alkonyatkor kancsónk mélyén
 tükrözik a holdvilág,
 tükrözik, de nem sokáig,
 hű barátunk ajakán
 is száz rózsa nyílt még nemrég,
 ámde máma halavány,
 halavány és keze reszket,
 nem iszik e pincebolt
 mélyén többet és maholnap
 azt gondolják: itt se volt,
 itt se volt, mert oly mulandó
 itt az ember, mindahány,
 holnapra már gaz virágzik
 a holt császár ajakán,

Kóbor őzek látogatják
 sírját, kígyó tekereg
 koporsóján s koponyáján:
 árva tücsök nyekereg;
 bús ösvény az ember útja,
 és ki tudja merre megy?
 Ígyunk egyet, ígyunk kettőt,
 ígyunk hármat, gyerekek!

IA TATÁR KÁN IFJÚ ASSZONYA.

LI TAI-PO.

A Kudzsú-hegy magas ormán
halavány az őszi nap,
fogoly madár, ott ringatja,
riogatja bánatát.

Mongol puszták madarához
hurcolta a nászi nép ...
„Jaj, uram — szól — Jen-men felé
repülnek a fellegek!”

„Jen-men felé elrepülnek,
arra, hol a fellegek,
nem érti meg délmadara
soha észak madarát!”

„Észak szele, hideg tele
hasogatja húsomat,
nem rákók én fészket itten,
egyre délre visz a vágy!”

„Jaj meghalok nemsókára,
édes hazám, férj uram.”
De rábmadár bánatára
égen-földön nincs vigasz.

“) A Han-korban politikából kínai hercegnőket tatár fejedelmekhez adtak nőül; ez a költemény egy ilyen áldozat érzelmeit fejezi ki.

A KUAN-HEGY FELETT A HOLD RAGYOG

LI. TAI-PO.

Kuan felett az égi bolt
 tornyán megáll a holdsugár,
 vad szélvihar haragja ront
 Jü-mon várának és megáll.

Po-tong felé indult a had,
 mongol nyilaktól sír a szél:
 hány lesz köztük, ki ott marad
 s hány lesz köztük, ki visszatér?

Mert trombitájuk harcra hív,
 elment vitézeink hada,
 mondd: hány könny hullt, s hány asszonyszív
 szakadt meg máma éjszaka?

TAVASZI BOROZÁS.

LI TAI-PO.

Ha életünk csak balga álom,
miért a bú, a könny, a gond?
Iszom napestig, míg felettem
alkony-szellőben leng a lomb.

S ha már a borral csordulásig
megtelt e test, s e vén torok:
úgy visznek pamlagomra, melyen
királyi módra hortyogok.

S mit hallok ébredéskor? Apró
madárka szól az ágakon.
Megkérdem tőle: mondd tavasz van?
S azt érzem: most is álmodom...

Hát nem tudod? — csicsergi — éj
megjött a tavasz nesztelen.
S én meghatódva, mély sóhajjal
ülök az ágyra fesztelen.

Áztán megtöltök s kiüríték
vagy harminchárom poharat,
s dalolok, míg a hold golyója
a lila égre felszalad.

S ha már rekedt vagyok a daltól,
elszundítok a pad alatt...
Mit érdekel a tavasz engem?
Kocsmáros, töltsd a poharat!

A VIZEN.

LI TAI-PO.

Zöld tükrén a
 lótusz-tónak
 révetegen
 jár a csónak;
 halk szél viszi
 fenn az égen
 a fellegek
 seregét,
 ring a vizi
 lilium s a
 fákon untalan
 fűtűrészt a
 seregély.

Zöld tükrén a
 lótusz-tónak
 bús legénnyel
 jár a csónak,
 szeme egyre
 csepereg
 búsan jár az
 evezője,
 mert elhagyta
 szeretője,
 vígasza és
 szeme fénye,
 akit három
 hosszú éve
 szeretett.

A SING PING-TORNYON.

LI TAI-PO.

Messze tartományok földjén bolyongok magamban s
 árva
 testem szomorúan hajlik a vén torony korlátjára.

Lebukik a nap korongja a rézszerű ég alatt:
 Lenn a mélyben csörgedezve folydogál a kis patak.

Lenn a mélyben távol földek felé visznek az utak,
 fenn az égből mint nyílvevő, repülnek a vadludak.

Végtelen kék ég azurja leng a zöldes dombokon,
 míg én száz sós könnyet sírok érted, drága otthonom.*)

*) Száműzetés idején írta

CSATADAL.

LI TAI-PO.

Májusban is még hőszyenyeg takarja
a Tjen-San hegység sziklás oldalát.

Hiába — itt a fagy s a tél országot,
és nem bimbózhatnak még az orgonák.

Itt-ott, talán, hallod a furulyát már,
és szájról-szájra zeng a „fűzia nóta”,
de a tavaszt csak mindhiába várod
fagyott szíveddel annyi hónap óta.

A katonának soha sincs nyugalma:
a dob pereg s kürt szól a réteken,
s úgy áll, merev strázsában, lókantárral,
a jobb kezében minden éjjelen.

Ő bár én is, én is elmehetnék: —
ha a hüvelyből majd kardom kiszáll,
mint érett dinnyét, úgy hasítlak ketté
kemény vasammal, csúf Lu-lan király!

FURULYASZÓ.

LI TAI-PO.

Hallod, mint a tavaszi szél dalát,
 az éjszakában a lágy furulyát?
 Lo-csong fölött zokog a furulya...
 A fűzfatoró dala sír az éjben,
 s a vén furulya felzokog kezében:
 eszébe jutott régi faluja...*)

*) Az itt is említett fűzfatoró dal régi s népszerű nótá volt abban az időben.

A HONTALAN BORA.

LI TAI-PO.

Lan-ling boránál jobb bor nincs e földön,
 innám, innám, csak innám holtomig:
 ha illatát ezüst kupámba töltöttem,
 szívemből minden bánat eltűnik. *)

A serleg, melyet jobbkezembe vettem,
 nevetve szól: Mondd hányadik vagyok?
 Én nem tudom... Ülök s rég elfeledtem,
 hogy hontalan, kivert bitang vagyok...

*) A santungi lan-ling a legjobb borfajta volt a költő
 korában. Ezt a verset is számkivetése idején írta.

A NAN KING-I FÖNIX-TORNYON.

LI TAI-PO.

Egy főnixpár hajdan
 itt fenn rakott fészket,
 lenn a kóbor habok
 vajjon mit beszélnek?
 Gyom nő a holt császár-
 híres udvarában,
 alusznak a hősök,
 fényes díszruhában.
 A Jang-ce vén partját,
 zöldes hab locsolja,
 túlhan alig látszik
 a hármass hegy orma,
 szürke őszi ködben
 görögnek a habok,
 nagy felhő takarja,
 a sárgaszín napot.
 szememen is felhő
 s könnyem csorog halkán
 jaj, hogy már nem látlak,
 édes hazám, Csang-An!

EGY VÉN KOCSMÁROS EMLÉKÉRE.

LI TAI-PO.

Vénember! gyakran látlak húnyt szememmel,
bár a kancsót már rég másnak viszed,
amarra lenn, ahol fűrgén zúgnak
a ködtakarta, sárga árvizek.

Hogy futottál, jó öreg, míg pecsétet
köntösödet átbökte vezna vállad...
Kinek méred vajjon ott lenn az ó-bort,
ha Li Tai-Po a költő, nincsen nálad?

*) A kínai (hágyomány, néphit) szerint az alvilágban sárga-vizü folyók hullámsanak,

CSATA UTÁN.

LI TAI-PO.

Hullák közt a harcmezőkön pejlő vágat, mint a
villlám,

üres nyerge hófehéren

ragyog, mert az éjszakában csak a hold jeges világa
örkődik a csatatéren.

Mint mennydörgés csap le rája a holt ezred trombitája,
eltörött kürt sír a réten,
széthullt a had, mint a kéve s a haldokló hősök vére
feketéli a kardélen.

FÁJDALMAS BORDAL.

LI TAI-PO.

Fiúk: a kocsmárosnak pompás
 bora van — ámdé várj, ne tölts,
 hadd mondja el néktek fájdalmas
 dalát Li Tai Po még, a bölcs;
 maholnap úgyis sírva mennek
 vele oda, hol vár a sár:

kocsmáros tölts, a gyötirelemnek
 órája nincsen messze már.
 Kocsmáros, jó bor nő pincédben,
 s lantom kezemben újra peng:
 hű két pajtás a bor s a nóta,
 szívünkben mindig összecseng, —
 s e kancsó kedvesebb szememnek,
 mint színezüstből egy kosár:
 kocsmáros tölts, a gyötirelemnek
 órája nincsen messze már.

S ha ég és föld örökre áll is,
 a rang, a cím, a kincs mit ér?
 Az ember teste, hogyha rongyos
 száz évet él, már sokat él,
 nevethetsz — ez nem tréfa, gyermek,
 a sírban féreg szája vár,
 kocsmáros tölts, a gyötirelemnek
 órája nincsen messze már.

Itt van a perc! Mély éji óra,
 a holdról halkan hull a fény,
 látod az öreg majmot sírni
 a tamariszkusz tetején?
 Idd egy hajtásra, míg kezdednek
 nem lesz nehéz a telt pohár,
 kocsmáros tölts, a gyötrelmek
 órája nincsen messze már.

TÓ SZE BARÁTOMHOZ.

LI TAI-PO.

Lejöttem a sötét hegyekből,
 midőn a nap pihenni tért,
 s nem volt utamban senki társam,
 csupán a hold, mely elkísért.

Az ösvényen végig bolyongva
 visszafordultam, hol a kék
 hegyeknek annyi karcsú orma
 köszönt az estben ,szerteszét.

S akkor te úgy jöttél 'elémbe,
 beszédes, meghitt jóbarát: —
 s a szolgáló kitárta édes
 házacskád vessző-ajtáját.

Fehér ösvény vitt kis lakodba,
 mélyzöld bambusz-bozóton át,
 s az útfélen dúsan s ragyogva
 köszöntött száz ürömvirág.

— Így ültünk, ettünk, ittunk vígan,
 s a bortól kedvem felvirult,
 s a cipruszról daloltunk, míg a
 kelő nap újra ráncpirult.

Igy ittunk, míg könny gyült szemembe,
 s a bortól fejem lekonyadt,
 s elandalító énekekben
 feledtem baljós sorsomat!

A FOLYÓVÍZ.

LI TAI-PO.

A Pá folyónak habja oly sebes,
 hogy mint a nyíl száguld vizén a csónak,
 ezer mérföldet tesz egy nap alatt,
 és láthatatlan tengerekbe vész.
 Így forgat minket az örvény, az élet
 útján; Kedves, ne menj el, mert ki tudja,
 hány ezredévnek kell még jönnie,
 hogy karjaimba végre visszatérj.

(*) Pá, Szecsuan tartomány keleti vidéke, a sebesen folyó Jangce szeli át.

KIN-LING.

LI TAI-PO.

Hat császár élt itt, hat nagyasszony
 sétált s ölelt itt valahol.
 Őrölük szóljon hát e dal, míg
 kertjünkben már az őszi szél dalol...

Hány ifjú gárdahadnagy állt itt,
 régholt szerelme oldalán;
 ahol felvette legyezőjét:
 feketén szárad a csalán.

Langyosan szállt az est a kertre,
 midőn ezer bokor virult.
 a kastély márványpadlatára,
 nehéz uszályok selyme hullt...

Hol vannak már? A holt királynők
 virágszál lába merre jár?
 Örök vizekbe fut, zubogva
 az élet, mint a Jang-ce ár...

") Kin-ling a. m. Aranydomb, Nangking régi neve, alapította Csú-királya, Vé Vang.

MAGAM ISZOM.

LI TAI-PO.

Magam iszom
 tavasz este
 egyedül,
 az ágakon
 a holdsugár
 hegedül,
 halk szél rázza
 a bimbókat
 s a mezők
 pamlagán a
 virághímes
 lepedőt.
 Mit búsulsz még
 pajtás, bánt a
 szerelem?
 Hanyatlik már
 a telihold
 keleten,
 ez az élet
 kinek semmi,
 kinek kincs,
 ez az élet
 ennek van és
 annak nincs,

de száz gonddal
is kibékít
a pohár
hozd hát fiam
hamarost és
szaporán,
Ha megiszod,
nincsen bűd
és bánatod
s életed rút
napjait se
fájlalod,
nem lesz többé
gond, sem kétely,
sem talány,
ezer vágyad
aludni tér,
valahány,
mámorodban
nem bánt asszony,
sem bankó,
s te leszel a
legboldogabb
halandó.

CSANG-AN FELETT ...

LI TAI-PO.

Csang-An felett fehérén áll a hold,
 s az udvaron ruhát terítenek.
 Csang-An felett fehérén áll a hold.

A hold fehér s az őszi szél hideg,
 s a hún hordáról félve szól a hír.

A hold fehér s az őszi szél hideg,

A kötélén száradó ruha ring;
 mondjátok, nők hol még a messze óra,
 az óra, melyből áldott béke int?

A kötélén száradó ruha ring;
 mondjátok, nők, hol még a messze óra
 mikor megtérnek győztes férjeink?
 Csang-An felett fehérén áll a hold...

“) Csang-An, régi főváros neve (Shenszi tartományban).

JÜAN TAN-TYU BARÁTOMHOZ.

LI TAI-PO.

A Jing-hó habja csobban, partján fehér fővény
ragyog, csodás vidéken síklik a csónak, távol
az emberlakta város hömpölygő, vak zajától,
és így ülünk, barátom, mi, kik a bérc tövéen

s a természet csendjében keressük a tanyánkat...
Nézd: délen ott a hegység, mint gögös, ezertornyú
város, mely úgy szürkálja sok szürke, csipkeormú
csúcsával az égboltot. Csu-haj felett a sápadt

hold ég, vén felhők kúsznak fel lassan Szung-tyu sárga
tetőin és amerre ellátsz, jobb- s balfelé,
nincs, csak fenyő és szikla; szikla, fenyő, bozót,

s kacagva és dalolva, így járjuk a folyót,
a nap is ránknevet s mi kacagunk, míg a bárka
elvisz az ismeretlen, messze part felé...

A RÉGI OTTHON.

LI TAI-PO.

Oly régen jártam arra már keletre!
 Hányszor virultak ott a rózsafák?
 Repülnek még ezüst felhők az égen?
 S kinek házára tűz a holdvilág?

A KING TING-HEGY LÁBÁNÁL.

LI TAI-PO.

Madár száll fenn s az égre est terül
 aztán nagy, lomha felleg jó fehéren.
 Elérhetetlen ormok közt a mélyben
 maradtam. És a felleg elrepül.

A HOLDHOZ.

LI TAI-PO.

Midőn a hold boromba néz, megkérdem tőle: vén koma,
utána nyúlsz? Hiába vágysz idáig érni, cimbora.

Ő nem felel s csak így követ vén tejképével engemet
és míg pufókan rámnevet, árnyéket sző testem megett.

Hárman vagyunk: árnyékom s én s harmadszor ő,
az égi bolt
ajtóján csipkefüggönyök között bujkáló telihold.

Mit kínálsz éji uzsorás? Orcád ezüstje hova vész,
ha pitymallatkor rózsaszín dunyháid közt aludni mész?*)

Azt mondják fényes gömbödön Csang O, a szép tündér-
lakik,
mond meg: kivel mulat fehér ágyában hűvös hajnalig?

Sötét és görbe utadon oly pökhendin mégy tovább!
Nem unod még? S meddig sütöd esténként így Li Po
borát?

Milyenek voltak őseink, öreg pojáca? Csak nevetsz,
s vigyorogva járod cirkuszod porondját, s mindent el-
feledsz...

Legyen hát ez a vers örök s ne fogjjon el Li Po bora,
amíg te sütsz és vérvörös torkába bámulsz, cimbora.

*) Csang-O a Hold tündére.

A PIROS RÓZSA.

(Az asszony hadban levő urára gondol.)

LI TAI-PO.

Az ablakomnál hófehér rózsákkal
 hímeztem tele puha selymemet;
 de ujjam reszketett búbánatomban,
 s a fehér rózsza, amelyet hímeztem,
 egy piros, piros, piros rózsza lett.

S reá gondoltam, ki most a csatában
 hullatja vérét; hogy él-e, vagy holt?
 S most lódobogás hangzott! Felugrottam:
 De csak a szívem dobogása volt.
 S könnyeim hulltak, hulltak az ölembé,
 ahol a piros, piros rózsza volt.

S ott ültem, újra s varrtam, varrtam sírva
 telehímezve puha selymemet
 a sok-sok gyönggyel, mely szememből hull
 a sok-sok gyönggyel, míg a piros rózsza
 egy fehér, fehér, fehér rózsza lett.

AZ ÖRÖK VERS.

LI TAI-PO.

Az est festette az eget pirosra,
s a bambusz úgy ring, mint a tengerár.
Én verseket írok a papirosra,
ezer virágot, mely a hóra száll...

Meddig illatoznak a mandarinok,
melyeket szeretőd kezébe vett?
Meddig ragyog a hó tavasszal? Írok,
írok, s hiába írok verseket...

A csillagok elégnék és kihamvadt
parázként alszik el az ember Álma.
Pusztuljanak asszonyok s birodalmak.
Csak ez az egy vers, hogy örökre állna!

A GYERMEK ÉS A HOLD.

LI TAI-PO.

Gyermekkoromban semmit sem tudtam még róla és a
hold
egy csodás jáspis-palota falának kerek tükre volt.

Mint nagy tányér, csak úgy gurult lomhán a kékes
fellegek
szélén s mi bámultunk meredt szemünkkel rája, gyer-
mek,

mert égi embert láttunk ott, ki furulyált és ott lakott,
s a fehér nyúl ambróziát főzött a jáspis-ablakok

mögött, míg a sárkány tátott torokkal jött és megevett
holdat, nyulat, embert, jáspist, ambróziát és felleget.

Az égben fenn az istenek is sírtak mind, míg ezalatt
Hu I,* a nagy vadász jelent meg s a kilenc rút madarat

lelőtte sorra. Ámde én zokogtam most a hold miatt,
mely eltűnt és szemem előtt talán örökre elszaladt:

talán nem is tudom miért, bánat avagy szeszély csupán,
most is akár a gyermek, sírok a tűnő hold után ...

*) Hu I, az égi vadász mitológiai alak, aki az égen, a halhatatlanok (istenek) rémületére megjelent 9 madarat (kilenc álnapot) lelőtte.

A HUNOK ELLEN.

LI TAI-PO.

Ju Csu, a hős, kardot fogott,
s úgy vágat a pusztán fehér
lován, haját lobogva rázza,
amerre jár, a yári szél.

Az ellenség ezer nyila
kemény bőrén nem fog ki már,
akit meglát, annak kezén
nem cseng többé borospohár.

Ijja akár a holdkaréj,
a nyíl száll, míg céljára lel,
az égen sem jár oly madár,
mit nyílvesszője nem kap el.

Ostor pattog s a mén szüköl,
vágatva szállnak el tovább,
a Bajkál-tó egy perc neki,
ha megsarkalja pejlovát.

A vak csaták dühében is
nyugodt marad s előre néz:
mit néki száz halál? sohsem
kért még kegyelmet ez a kéz!

“) Ju-csu, régi tartomány s harcias lovas nép neve Észak-Kínában.

Meghalt a hún király s a sok
 utód a rang s a szörnyű kincs
 miatt egymással harcba szállt
 és dúl a harc, hogy vége nincs.

Bajkál mellett, a réteken
 csordák legelnek estvelig,
 a hún harcos lóhust puhít
 nyergében, hogyha éhezik.

S bár szemben áll a zúzmarás
 Jen-csin hegy, hol még dúl a tél:
 nem bántja őt se hó, se fagy,
 rabol, gyilkol s örvend, hogy él.

Mind-mind nevet, ha lóra kap,
 a sok mosolygó arcú nő;
 vágatva futnak, arcuk oly
 bíbor, miként a drágakő.

Mert minden préda, préda nekik,
 ez gyűjtja lánggra harcukat,
 s a kapzsiság az, mely veresre
 festette halvány arcukat.

S ha a Fiastyúk telragyog:
 s arany sugarban kél a nap,
 jaj égne, földnek, hogyha e
 vérszomjú népség lóra kap!

“) A Tien-Hang (Fiastyuk,) feltűnése a nép hit szerint háborút jelentett

A kard villog és cseng a pajzs,
a hősök hullnak, hullnak estig,
vérükkel a vörös fővényt
megint s megint vörösre festik.

Hol van, hol jó a hős vezér, ki
minket e nép ellen vezet?
kiált a harcos, ki az éles
nyíltól találva elesett.

Mikor sújtja le az Ég Ura
e hún hordára már nyilát?
Mikor térhetnek otthonukba
vissza a fiak és apák?

• BORDAL.

LI TAI-PO.

A kocsmáros kínálja már borát,
 ígyál, pajtás, az ég is megbocsát,
 érted, csupán érted növeszti nagyra
 a dombokon a venyigék sorát.

Ezért, ki finom s régi bort szeret,
 vizontszeretik azt az istenek,
 amíg a vízivók unott keservvel
 járják e szürke, földi völgyeket.

Hajdan, midőn a régi mesterek
 ültek még itt a kocsmapolc megett:
 ömlött a drága nedv, dús mámorával
 övezve mind e bölcsész-lelkeket.

Száz gond helyett gondolj száz jó dologra
 ne bánd a bút, gondolj az ó-borokra,
 csordultig töltsd meg szomjazó kupádat,
 s fütyülj, fütyülj, fütyülj a józanokra!

A DÉLVIDÉKI KISLEÁNY.

LI TAI-PO.

A délvidéki kisleányka arca
 szebb mint a hold, szebb mint megannyi csillag,
 bokája, minő a frissen hullt hó csillog,
 és nem hord csizmát, mint az úrifajta

dámák; bőre fehér s nevetve hajtja
 csónakját a vizen ezernyi szirtfok
 között; szemén a tavasz fénye villog,
 s a Jé folyó illanva szálló hóbja
 fölött liliomot s lótusvirágot

kéres, a víz ezüsten csendül karja
 nyomán, s mikor, dalolva és nevetve

a vízbe száll, ruhácskáit levetve:
 fehér testét oly félénken takarja
 a mély bozótban, hogy arcát se látod.

homlokán!

Nézd, hogy remegnek százszáz ruháit! Nézd a té-
 polt! Nézd nézd, hogy vet bukkancot

egy pavilon, mely csupa porcellán!

*) Li Tai-po itt a Kiangszú és Csekiang tartományok leányairól énekel; ez a tartomány a Kr. e. V. és VI. sz.-ban Jüö király uralma alatt volt. A Nanking közelében fekvő Csang-Kang-ban a költő-idejében alsóbbrendű osztályok laktak.

A PORCELLÁN PAVILLON.

LI TAI-PO.

A mesterséges tóban, vizililiomok nyíló kelyhe közt,
 hol a lég is
 mint zöldes üveg, részket a mámorok hegyének viola
 oldalán:
 hová egy halványsárga csíkozott tigris hátán jutsz el,
 áll a pavillon, mely csupa zöld és lila porcellán.

Ott ülnek a barátok vidám bornál: ruhájuk százsínű
 selyme fénylik,
 s itt, távol a világtól, kacagnak és nem érzik a hét-
 köznap porát,
 Beszélnek vagy vidáman hallgatnak. Verset ír az,
 míg a másik
 lehajtja homlokát és úntan issza borát.

Nézd a tóban, amelynek vizén a jáspishíd mint a fél-
 hold ringatódzik
 a halványsárga tigrist s a mámort a barátok félőrült
 homlokán!

Nézd, hogy remegnek százsín ruháik! Nézd a té-
 bolyt! Nézd nézd, hogy vet bukfencet:

egy pavillon, mely csupa porcellán!

VALAHOL VÁRNAK EGY RÉGI JÓBARÁT

LI TAI-PO.

TU FU.

Jaj, régen jártam már arra keletre,
 ahol kék párában állnak a hegyek,
 Ezer madár vár ott a kikeletre,
 s azt álmodom, hogy egyszer elmegyek.

Nincs már barátom, csak a füst az égen,
 mely öszülő fejem fölött pipáz.
 És elmerült utak végén az éjben
 valahol vár egy régi, régi ház.

Nem láttalak húsz évvel De csak mégsem feledtek
 egymást! Köszöntlek testvér! a régi kis szobát!
 Húsz évvel Milyen illik voltunk! a ma illi úrnak
 lábánál, mint szöcskék, a drága unokák.
 És sejtik, hogy ki itt van, meggyújtja jéparát!
 kérdezzétek sorstól, nőlel a szótlanaról!
 s hogy jó szívvel köszöntse az ősi ház urát:
 jöjjön portál telve hozza a téz-képet!
 és várja a látás öföfö!
 S hogy vihar zúg vagy éj van, nem kérlek meg —
 tegyélis Jaj a szív a kerltől!
 hágyam! hoznak a tiszt főnek, téhét sejmest,
 te könnyes szemmel mondd, hogy réges-régen láttál:
 és egymásra emeljük a bele kelyheket.

Hűség s barátság árad belőlem — amde hidd meg,
 nem a por tűze lángol bennem csupán a szív.
 Koccintsunk hát még együtt! Mind előttünk manolnap
 a hűbőn, ha a véget bús barsonása hív.

TALÁLKOZÁS EGY RÉGI JÓBARÁTTAL. JOHANN

TU FU.

Az évek elrepülnek s oly ritkán látjuk egymást!
Torz pályáján az élet, mint gyors bolygó szalad:
ki tudja, lesz-e est még, hogy így ülök tevéled,
halk beszédbe merülve a mécsvilág alatt?

Az ifjúság s az élet elmúlik, mint az álom,
dús és setét fejünkre, nézd, már az ősz borul;
barátaink javát is már rég a sírba tettük,
s vénhedt szívem reájuk gondolva elszorul...

Nem láttalak húsz éve! De csak mégsem feledtük-
egymást! Köszöntlek testvér! s e régi kis szobát!
Húsz éve! Milyen ifjak voltunk: s ma itt ugrálnak:
lábadnál, mint szöcskék, a drága unokák.

És sejtik, hogy ki itt van, nagyapjuk jóbarátja,
kérdezzetük sorsáról, nőjéről s otthonáról,
s hogy jó szívvel köszöntse az ősi ház urát:
jófajta borral telve hozzák a réz-kupát.

S hogy vihar zúg vagy éj van, nem kérdik meg —
a kertből

hagymát hoznak s rizst főznek, fehérét selymeset,
te könnyes szemmel mondd, hogy réges-régen láttál:
és egymásra emeljük a tele kelyheket.

Hűség s barátság árad belőlem — ámde hidd meg,
nem a bor tüze lángol bennem csupán a szív.
Koccintsunk hát még egyet! Mind eltűnünk maholnap
a ködben, ha a végzet bús harsonása hív.

CSÓNAKÁZÁS.

TU FU.

Ó mily tündéri este!
 Hogy ring a bárka teste,
 kormány a copfot fest e
 csillámló tóvizen.

Három kis lótosz bűvös
 bimbójánál a hűvös
 erdőben végre nyűgös
 testem is megpihen.

S felhangzik már az ének,
 pirosruhás legények
 az erdőmélyből édes
 bort hoznak, míg a szépek
 a nyárson estebédet
 pirítanak nekem.

De fenn, a lila égen
 felhő száll, a viharnek
 árnyéka kél, a dalnak
 is vége, s jaj, elhallgat
 az én kis énekem.

A SZÜRKE MÉN.

TU FU.

Északról jött a szürke mén, kavargó
szelekkel, este, némán, a hadak
útján a harcmezőkről, hol gazdáját
porba szegezték a mongol nyilak.

Igy jött a mén, gazdátlanul, setéten:
hol fekszik vajjon a lovas s hova lett
hős lelke, melyet hánytorgó örvények
közt úgy vitt, mint hajót az istenek?

Öldöklő, mongol nyíl verte a porba
s így fekszik szótlan most a hős vezér
megtört szívéből, mint véres szökőkút,
szökött az éji harcmezőn a vér.

Hány szürke mén maradt gazdátalan, hány
hősből maradt csak néma köhalom?
Hány asszony sír és hány tengert fakasztott
az anyakönyvből ma a fájdalom?

ÉJJELEI CSÓNAKÁZÁS.

TU FU.

A part felett, a széna mély szagában
szél sír, míg lenn, a csobbanó habon,
Koromsetét, nagy őszi éjszakában
magános úton jár a csónakom.

Fehér csillagok vándorolnak már a
rétek felett és száz emlék borong
őreg szívemben, míg a part fokára
tejszín-fehéren ül a holdkorong.

Egykor még csillag voltam, fenn a kék ég
csúcán s dalaim híre messze szállt,
de nevemet megtépte már a vénség,
s a kór, mely agg testemre rátalált.

Csak így kóborgok, már régen magános
és viharszelektől verdesett sirály,
ég s föld között, a szürke partok sáros
s fanyar fővényén elhagyott király.

BUDDHA DICSÉRETE.

CEN CAN.

Fenn, a csodás oltár tetejéről, ahonnan
egy lépés csak a nap lebegő
lángja s az erdők messze sötétjét
tükrözi kékesen a levegő:
kődbe borult hegyeken, hol az ősi királyok
hamvai nyugszanak és a folyók
kis fonalak módján tekeregnek a mélyben alattad,
és a csúcson a felhők fátyola lóg: —
Ő Lélek! Eléred-e célodat itt és az égből
lehull-e, reád ama szent csodafény,
elérsz-e a Csúcsra, ó Lélek, amelynek aranyszín
Buddha! te vagy, te maradsz a Remény!

ÉJJELI UTAZÁS.

CEN CAN.

Szürkés ködökben jő az este,
a sziklaparton vár hajóm,
kalmárnép közt, bolond zsivajban
merengék útnak indulón.

A szent kolostor kis harangja
csendülve zúgva bong felém;
a part mentén a házsorokban
rezegeve gyúl a gyertyafény.

Hazám felől vadlúdsereg száll
nyugatra; szívem megdobog,
szemem könnyes, s majomsírástól
visszhangzanak a bambuszok.

Rejtett zugában vén hajómnak
ülök a hősín hold alatt.
minél fehérebb, annál jobban
érezem nagy árvaságomat.

A TÁVOLBAN.

CEN CAN.

Csang-An erdős hegyéről messze
utakra vitt a végzetem,
hűtlen barátomról a posta
sem hoz már többé hírt nekem...

A hegytetőről napnyugatra
néz vissza álmodó szemem.
több, mint egy éve, mondom halkán,
hogy itt teng árva életem...

") Csang-an főváros Li Po idejében (Senszi tartományban)

A LIANG-KERTBEN.

CEN CAN.

Pitymallik már s a varjak csapatostul
szálldosnak a liangi kert felett,
hol megrokkant falak rút kőbordáin
riadtan révedez tekinteted.

De a kert karcsú fái mégse bánják,
hogyan a mult sír e hervadó romon.

Rózsák csüggnék buján s a dáliaik is
csak úgy pompáznak még, mint egykoron.

minek a parádé?

Mondd: a kormánzó,

a leve a barátja,

aki csupa bíbor:

az titkos tanácsos,

a tábornok lánya

a arany paszomántos.

A nagyurat lakna

várja — ez a dolga,

mint az únyoghad, tolong

nyomában a szolgáló.

Ohaszott vaj esorog

négyszáz süllyedő madáron,

*) A Liang-dinasztia uralkodott a Szung. Csi, Csin, és Szuj dinasztiaikkal Kr. u. 420—618-ig, tehát 108 évig.

DJÁNA TEMPLOMÁBAN.

CSANG-TYIEN.

Elindultam hajnaltájban és az ősi zárda várt,
míg a fákra már a reggel hintett sárga napsugárt.

Kanyargó, setét ösvény visz a szent Djána templomig,
mely a bükkfák sűrűjében elhagyatva álmodik.

A hegyek közt édes szóval fütyül olykor a rigó
és az ember lelke tisztább s nyugodtabb lesz, mint a tó.

Elhalkul itt a világból minden bántó s messzi hang,
ha az oltárról imára csendül lágyan a harang...

SORSOK.

PO CSÜ-I.

Gyang-nanban az aszály
 sorvasztja a fákat,
 azt mondják: Tyü-csüban
 emberhúst zabálnak...

De a városunkban
 büszke lovas csapat
 járkal, hogy a föld is
 döng patkóik alatt.

Megkérdek egy embert:
 minek e parádé?
 Mondja: a kormányzó,
 s vele a barátné, —

aki csupa bíbor:
 az titkos tanácsos,
 a tábornok lila
 s arany paszomántos...

A nagyurat lakma
 várja — ez a dolga,
 mint szúnyoghad, tolong
 nyomában a szolgál.

Olvasztott vaj csorog
 négyszáz sült madáron,
 vérvörös narancsok
 ragyognak a tálon;

görnyed már az asztal
a sok ó-bor alatt:
ínyencek torkának
csupa buja falat.

Igy dözsol a népség,
s ha már majd megkergül
az evéstől, duhaj
s részeg táncra perdül . . .

Gyang-nanban az aszály
sorvasztja a fákat,
azt mondják: Tyü-csúban
emberhúst zabálnak.*

*) Tyü-csú, Csekjaingi megyeszékhely volt.

DAL AZ ÉJSZAKÁBAN.

PO CSÜ-I.

Az őszi tájon sárga hold ragyog,
s egy vén bárkáról bús dalt hallgatok.

Az őszi széna lágy és dús szagában
egy bánatos vers sírt az éjszakában.

Az őszi fák is sírtak a dalon:
s szívembe dárdát szúrt a fájdalom.

Ki az, kiért e dal hiába sír?
Kiért e mély seb, melyre nincsen ír?

Ki az, kit rég és oly hiába várt?
A vén bárkán egy sápadt asszony állt

Arcán a holdfény hintett el havas
virágokat s húsz bánatos tavasz.

Igy állt a bárkán s mint kristályözön:
ömlött végig sápadt arcán a könny.

Kérdeztem tőle: merre van hazája,
s ki az, kit már oly régen vár hiába?

Ki az, ki elment s nem küld semmi hírt?
De ő nem szólt és sírt, csak sírt, csak sírt.

AZ ÓDON PALOTA.

VANG CSIEN.

Pusztulóban az őszi palota,
 parkjában árván állnak a virágok.
 Ősz udvarhölgy ül fenn a kastély romján
 és zokogva meséli alkonyatkor,
 hogy haltak meg az utolsó császárok.

EMLÉK.

CUI HU.

Hol vannak már a tavalyi virágok,
 s kis házatok, a derüs, a fehér?
 S a régi arcok? Uj barackvirágok
 illatát hozza a tavaszi szél. . .

OSZK

EMLÉK.

CUI HU.

Hogy nálatok voltam: nincs még egy éve=
kis házatokban vártatok meleg
szavak selymével, s érte én cserébe
elétek tártam egész lelkemet.

A régi mosoly visszfénye s a távol
arcok derűs tükrei hova lettek?
Ma már az is fáj, ha a barackfákról
a rózsaszín virágok rámnevetnek.

TÉLI KÉP.

LIU CSANG-TYING.

A nap leszáll a messze, kék hegyekre.
 Az ég hideg, remegnek a fehér
 házacskák, kutyák ugatnak az éjben.
 Hó szállong. És egy ember hazaér.

* Az itt említett aranypalota a hagyományok szerint a Han-Vu-tól származó volt. Han-Vu a Han-dinastia uralkodója volt.

TAVASZI KÉRDÉS.

LI SANG-JIN.

A bokrokon kék harmat és a fákról minden kis szellő-
virágot havaz,
lágyszél ébreszt hajnalkor és az ágon mint ötlevélű,
kis bimbócska lóg
a hajnalcsillag, míg odább hintázva fenik csőrüket a
sárgarigók.

De én mindezt nem értem és sóhajtván kérdezem ma-

Miért e tavasz? (gamtól:-

AZ ARANY PALOTA.

TAVASZI VÁRAK

LIU FANG-PING.

HAN 11.

A vár ablakában
vöröslik az alkony,
függönyös szobában
zokog egy szépasszony...

Haldoklik a tavasz,
csend van fenn a várban,
körtevirág havaz,
és a kapun zár van...

*) Az itt említett aranypalota a kegyvesztett Acsiao császárnéjé volt, aki Han-Vü-ti császár felesége volt a Kr. e. 11. sz.-ban.

TAVASZI VÁGYAK.

HAN JÜ.

Ne kérdezzesd ,hogy a szárnyak
elvisznek-e Vágy országba?

Oda, hol a vén világnak
rozsdás oszlop a határa.

Messze, messze tengerekre
szállni, szállni úgy szeretnék,
de ideköt minden virág,
minden fűszál, minden hegység.

Langyos szellő ring a kertben,
jön a tavasz száz madárral,
felkelő nap süt a házon,
s száll az ágról a madárdal.

Hozzátok a legjobb szállő-
nedvét nékem száz pohárral!
A vén halál majd befogja
ajkaimat barna sárral ...

ÚJÉV PEKINGBEN.

CSANG SUO.

A szilfabimbók mult évben fehérek, olyan fehérek
 (voltak mint a hó,
 s idén a hó Csi-Pében oly fehér, mint szilfabimbók
 (voltak fenn a fán:
 annyit zokogtam már az ember sorsán, mely füst, az
 (ősz széllel illanó,
 de ma mosolygok, mert az új esztendő szilfavirággal
 (köszöntött reám.*

A katonák dalát a vár falánál zokogni hallom minden
 (éjszakán,
 míg a nagyváros fényétől fölöttem veres felhőkön pa-
 (rázslík az ég,
 imámba szőlek minden alkonyatkor, hazám, Csang-an!
 (Ó bár valaha még
 reád emelhetném a Déli Dombon fanyar boromnak
 (habzó serlegét!

„) Csipé Peking régi neve.

A FÜZFÁ LOMBJA.

SZÜ SZÜAN.

Tégy elémbé pajtás
 forralt bort a tűzről,
 hadd daloljak néked
 a szomorúfűzről,
 hadd mondjam a nótát,
 amit nékem lomha
 s szomorú ágáról
 suttogott a lombja,
 amit őszestéken
 tízszer is és százszor
 dalol tilinkója
 szavánál a pásztor:
 Hallgasd meg e nótát,
 s hogyha nem vagy fából
 ne feledj tavaszkor
 inni a kupából,
 ne feledd el mézét
 szürcsölni a bornak,
 ki tudja, a holnap
 már kinek lesz holnap,
 megvénülsz, testedben
 elfakul a vér is,
 meglegyint az ősz is,
 meglegyint a dér is,
 hol lesz már a mámor,
 s a tavasz, az égi,
 hol lesz már a vágyad
 és kedved, a régi?

Hol lesz már a mámor,
 meg az ifjú kedély?
 Lehullsz, mint a fáról
 pereg le a levél.

ELHAGYOTT UDVAR.

HAN VU.

A légben körtefák lágy szirma szálldos,
s az elhagyott lépcsőkön a kerek
holdasszony ül. A kertben egy magános
hintát lengetnek az őszi szelek.

FURULYASZÓ AZ ÉJSZAKÁBAN.

LI I.

Huj-ló hegyén a hó olyan fehér,
 mint messze pásztortűz fölött a füst,
 s Szu-Gyang várában lenn a bércek alatt
 minden tető a holdtól színezüst.
 Ki tudja, honnan, de már egész éjjel
 hallok zokogni egy vén furulyát.
 Szegény katona siratja ma éjjel
 vén furulyáján régi faluját...*

*) A Hujló-öröm Sanszi tartományban van.

BORDAL.

CUI HUI-TUNG.

Az élet rongy cafat s ezért fenékgig
 hajtottam mindig serlegem borát.
 Ígyál, pajtás, amíg számodra mérík:
 te is elhullsz majd, mint az orgonák.

TAVASZI ÉJ. *

VANG AN-SI.

A gyertya már elhamvadt. Áll az óra.
 Lágy szellő csap meg, mint a lepkeszárny.
 Az éj varázsa most szívedbe lépett,
 s halántékodra tette hús kezét, míg
 csodás virágok árnyékai kéken
 suhannak át a kelő hold előtt.

A CSUNG-HEGYEN.

VANG AN-SI.

A kis patak néma csendben
kanyarg át a ligeten,
s a lány tavasz csókja rebben
minden virág-szigeten;

hanyatlik a nap már, mint egy
nagy szív, melyre vér tolul, —
sárgaszín a szalmaviskó,
melynek árnya rámborul.

Nem hallom a lomb rezgését,
sem a madár est-dalát:
mély s halálos némaságban
álmodik a hegygarát.

NANKING.

VANG AN-SI.

Kin-lingben, ős császári kertek romján
 a zöld mohon halotti csend honol.
 Új nép járt erre, mely nem néz már semmi
 emléket s más vidékre vándorol.*

Hallgasd — a porladt kőnek most dalolja
 a szél a falnál utolsó dalát.
 ...Mit nem adnál, ha a kertből fehérén
 neveznének a halott almafák?

*) Kingling régi neve Nankingnak, a. m. aranydomb

A RÓZSABÁRKA.

SZU TUNG-PO.

Ugy úszik a víz esti bíborán
a rózsabárka, mint a kormorán.

S így állok itt a parton, várva egy
parfömlöt onnan, hol a bárka megy.

Kék árbocán ezüstöt ver a nap,
s mimózák csüggnék rajta hervatag.

Merengve jár a negyven evező,
s ütemre leng egy selyem-legyező.

Egy sárga rózsát ejtek most a víz
fölé, amit majd erre s arra visz.

S talán, ha este fordul, még a szél:
a rózsza, majd a kék bárkához ér...

A KVANG-TUNGI KISLEÁNY.

SZU TUNG-PO.

A kis kvang-tungi lány nem boltban árul:
a falvakból jön minden reggel
és áruját csak úgy az útfélen
kínálja, míg szelíd mosolyra tárul.

tündéri ajka; színig telt kosárból
feléd nevet ezernyi jó falat:
rákot választhatsz, mézet és halat,
s gyümölcsöt is, míg a kis zöld szoknyából

kandin lesnek ki az apró bokák;
melle a széna édes illatát
árasztja, hangja cseng és szeme lángol:

ne gúnyold, testvér, a falvak fiát!
Ő, Lü-csu is csak úgy jött a tanyáról,
ezer virág közt a legszebb virág.*

*) A Liang-család szépsége Lü-csu (zöld gyöngy) akit a dúsgazdag Si-Csang (Kr. u. 300.) három mérő gyöngyért vásárolt meg magának.

LEMONDÁS.

SZU TUNG-PO.

Mit bánom én, ha versemet gyalázva
 nevetve néznek rám az emberek?
 Szívem nyugodt s halántékom havára
 a béke hamvas fátyolt engedett.

Hiába martál és hiába szidtál:
 nem bánt a kín, a bánat és a kéj.
 Halk forrás lettem, tisztább, mint a kristály,
 hová nem vet hullámot már a szél.

LÁNYÁLOM.

NÉVTELEN KÖLTŐ.

Ó kergesd el kertemből a csízt s a rigókat,
 hogy ne zavarják már többet az álmaimat;
 mert felkeltének, épp amidőn álmomban a Kedves
 jó elibém és szép kék szeme rám mosolyog.

HAVAS ÉJJEL.

CSONG GYÁ.

Bár a dermedt világ borzongva alszik,
 a téli szél dörömböl a falon,
 s az éj hideg kinn — nem vagyok magamban,
 s jeges szobámban nem szomorkodom.

Az óra vígan múlt: egymást váltva
 olvasgattuk a régi könyveket,
 és kis hordónkról, melyet csapra vertünk,
 szemünkbe ezer tavasz nevetett.

Koccintottunk s a poharat csordultig
 töltve, Kongra s Mongra emeltük fel,
 majd mesterünkre, Jen bölcsészre ittunk,
 őnéki szólt a második kehely.*

Aztán dalolni kezdtünk és a mámor
 kódében bukdácsolva, ihletett
 dalokkal léptünk az erkélyre, melyen
 a hold ezüstös fénye reszketett.

*) Kong-cze, Kina nagy bölcse, (sz. Kr. e. 551) Mong-ce az ő tanítványa volt, kb. 150 évvel később élt.

AZ ELHAGYOTT SZERETŐ.

MA HUANG-CSUNG.

Egy éjjel körtefavirágot
tettem a kedves ablakába
egy holdas tavasz éjszakán.

És aztán, éjjel, citerámon
egy édes-bús, szerelmi nótát
sírtam a fehér ház előtt.

És másnap, hogy kijött a kedves,
piros szegfűt hordott a mellén,
mely a szomszéd kertjébe nőtt.

És akkor én szobámba bújtam,
és sírtam, sírtam, hogy miért
nevette ki szerelmemet?

Azóta gyűlölöm a szegfűt, —
s egy holdas tavasz éjszakában
széltörtem a bús citerát.

JEGYZETEK

Bevezetés. V. ö. Otto Kümmel: Die Kunst Ostasiens. Berlin 1922. — F. Takács Z. A távol kelet művészete. (A Művészettörténete c. műben.) — Carl Münsterberg. Chinesische Kunstgeschichte. Braunschweig 1902. Jetts. Symbolism in Chinese Art. London. 1912.

Si-king, a kínaiak 3—4000 éves dalgyűjteménye, amelyet Konfucius állított össze. Vannak benne a K. e. 1500 előtti években keletkezett énekek is. A kínai műveltség alapja évezredek át az öt szent könyv volt. (*Vu-king*). Ezekre támaszkodott a kínai nevelés és tudomány egészen a legújabb időkig. Ez az öt szent könyv a következő: 1. Si-king (Dalok könyve), 2. Su-king (Történeti évkönyvek), 3. I-king (A varázslatok könyve), 4. Csün-csü (Tavaszi és őszi; Lu állam története), 5. Li-ki (Szertartások könyve). Az öt szent könyvet a négy *sü* (könyv) egészítete ki. Ezek a következők: 1. Ta-Hio (A népek kormányzásáról), 2. Csung-jung (Erény; arany középút), 3. Lun-jü (Beszélgetések), és 4. Mong-ce (Mencius bölcsész tanítása).

A kínai csapatok visszatérése a hunok leverése után. Ez és a következő két hun vonatkozású költemény a jeles történetíró, Sze-ma-cien szerint a K. e. X. században kelt, az akkori hun harcok idején.

A kakas szólt és A gárdadal, szabad fordítás. Az előbbi vers a fordítóknál különböző formát kapott. Pl. Lu (On Chinese Poetry c. művében) egyszerűen elhagyja a harmadik strófát. Itt modern formát kap a vers.

Taoista ének. A tao szekta tanítása szerint a *tao* a világegyetem teremő és kormányzó szelleme; főtana a *vu-vé*; azaz mindent magára kell hagyni, nem kell a

dolgokat erőltetni, nincs szükség sok szabályra és törvényre, amelyeket Konfucius oly nagyon hangsúlyozott. Kirándulása Dzsú-császárok sírjához. (K. e. 1122 — K. u. 249-ig.

A taoizmus bölcselője Lao-ce, Konfucius kortársa (K. e. VI. sz.) a tao-ról és az erényről írt könyvében (Tao-te-king) aforisztikus módon ismerteti a világot teremtő és fentartó Tao-t s az erkölcs parancsait. Később a taoizmus mint szekta sok hívőt vonzott, akik a vadon természetben szerettek élni és meditálni. Ilyenkor a jó bort és a vidámságot sem vetették meg.

Tündérsziget: a legendás Peng-lai, v. Peng-fu, ahol örökifjúság, örökös tavasz és boldogság az ember sorsa.

A tatár kán ifjú asszonya. Ku-dzsü hegy Gyang-szu tartományban volt. Jen-men hegyszoros az északi hegyekben. Ahová ő vágyik, az Cang-vú vidéke volt, Hunanban, Csangszufunál.

A háború ellen. Szan-kan, folyó neve Shen-szi tartományban; Cung, folyó, amely a Cung-ling (Belurdag) hegységből ered. Tiao-Osi folyó, a hasonnevű tó mellett Turkesztánban.

Csatadal. Tien-san (Égi hegy) Turkesztánban. Lülán fejedelemség Mongoliában.

A Sing Ping tornyon. Számkivetésben írta Jeliangban. *Kuan felett a hold ragyog.* Jü-mon, északi hegyszoros, Po-tong, város neve a Tibet felé vivő kereskedelmi útvonalnál.

A nankingi főnixtoronyban. Csang-an főváros Li Po idejében.

King Ling: Nanking régi neve A Vu és Tyin dinasztiaárra vonatkozik.

Fájdalmas bordal. Ez a vers eredetleg hat strófa, de a három utolsó túlságosan telítve van nevekkal, amelyek történeti és mitológiai vonatkozásúak.

A holdhoz: Csang-O, a Hold tündére.

Buddha dicsérete. A Djána templomában: mindkettő buddhista vers. A buddhizmus: a Buddha tanain és utóbb

Buddha személyének a tiszteletén alapuló világvallás Buddha azt tanította, hogy a lét szenvedés és hogy a léttől való megváltás szenvedélytelen, minden vágy elölésére irányuló életmód útján érhető el a Nirvánában, a kialvás formájában bekövetkező megsemmisülésel. Híveit szerzetesrendekben tömörítette, amelyek szabályzatának alapja tíz erkölcsi parancs. Lényege azonban meditáció, mely különböző fokokon úgy testileg, mint lelkileg közelebb segíti az embert a Nirvánához.

A kantungi kislány: Lü-csú, híres falusi szépség vodt akit egy dúsgazdag ember fejedelmi áron szerzett meg magának.

Havas éjjel. Kong-ce, Mong-ce jeles bölcsének, Jen, Konfucius tanítványa.

TARTALOM

Bevezetés	— — — — —	5
A Si-kingből. A keleti kapu mellett	— — — — —	23
Olyan vagy mint a kelő hold	— — — — —	24
A kínai csapatok visszatérése a hunok le-		
verése után	— — — — —	25
A szerelem	— — — — —	27
Hunok dúlnak minden rögn	— — — — —	28
A kis menyecske	— — — — —	30
A gárda-dal	— — — — —	31
Az asszony urára gondol	— — — — —	32
Az asszonyok dala, kik a hunok ellen har-		
coló férjeiket várják	— — — — —	33
A kakas szólt	— — — — —	35
Kong Fu-ce. Az ember sorsa	— — — — —	36
Mé Song (?) (K. e. 140.) Dal a Han-korból	— — — — —	37
(K. e. 140.) Elhagyva	— — — — —	39
Szi Csün (K. e. 110.) Honvágy	— — — — —	40
Ismeretlen költő. (Han-kor.) Kakas kukorékolásakor	— — — — —	41
Csi Kang. (K. u. 223—262.) Taoista ének	— — — — —	42
Tao Jüan-ming. (K. u. IV. sz.) Kirándulás a császárok		
sírjához	— — — — —	43
Boldogság	— — — — —	44
A halottak éneke	— — — — —	45
Bornál	— — — — —	46
Hsziao Jen. (K. u. 502.) A végső okok	— — — — —	47
Szung Csi-ven (K. u. 502.) Leszállás a Szung hegyéről	— — — — —	48
Mong Hao-Zsan. (K. u. VII—VIII. sz.) Látogatás egy		
régí barátomnál	— — — — —	49
Tavaszi reggel	— — — — —	50
Vang Vé. (K. u. VII—VIII. sz.) Őszi éjben	— — — — —	51
Erdei magányban	— — — — —	52

Vang Vé Ahol én születtem	— — — — —	53
A buddhista kolostor	— — — — —	54
Bambuszerdőben	— — — — —	55
A virágok	— — — — —	56
Búcsúzás Mong Hao-Zsantól	— — — — —	57
Li Tai-po. (K. u. 705—762.) Tündérsziget	— — — — —	58
A zöld lótuuszok fia	— — — — —	59
Boros pohárnál	— — — — —	60
A háború ellen	— — — — —	61
A régi csárda	— — — — —	63
Hegytetőn	— — — — —	64
Maku	— — — — —	65
Holdvilágnál	— — — — —	66
Igyunk	— — — — —	67
A tatár kán ifjú asszonya	— — — — —	69
Kuan felett a hold ragyog	— — — — —	70
Tavaszi borozás	— — — — —	71
A vizen	— — — — —	72
A Sing Ping tornyon	— — — — —	73
Csatadal	— — — — —	74
Furulyaszó	— — — — —	75
A hontalan bora	— — — — —	76
A nankingi főnix tornyon	— — — — —	77
Egy vén kocsmáros emlékére	— — — — —	78
Csata után	— — — — —	79
Fájdalmas bordal	— — — — —	80
Tó-sze barátomhoz	— — — — —	82
A folyóvíz	— — — — —	83
Kin-ling	— — — — —	84
Magam iszom	— — — — —	85
Csang-an felett	— — — — —	87
Jüan Tan-tyu barátomhoz	— — — — —	88
A régi otthon	— — — — —	89
A Kin-ting hegy lábánál	— — — — —	90
A holdhoz	— — — — —	91
A piros rózsa	— — — — —	92
Az örök vers	— — — — —	93
A gyermek és a hold	— — — — —	94

Li Tai-po A húnok ellen	— — — — —	97
Bordal	— — — — —	98
A délvidéki kislány	— — — — —	99
A porcellán pavillonban	— — — — —	100
Valahol várnak	— — — — —	101
Tu Fu: (K. u. 712—770.) Találkozás egy régi jó baráttal		102
Csónakázás	— — — — —	103
A szürke mén	— — — — —	104
Éjjeli csónakázás	— — — — —	105
Cen Can: (K. u. VIII. sz.) Buddha dícsérete	— — — — —	106
Éjjeli utazás	— — — — —	107
A távolban	— — — — —	108
A Liang-kertben	— — — — —	109
Csang Tyien: (K. u. VIII. sz.) Djána templomában	— — — — —	110
Po Csü-i (K. u. 772—846.) Sorsok	— — — — —	111
Dal az éjszakában	— — — — —	113
Vang Csien: Az ódon palota	— — — — —	114
Cui Hu: Emlék	— — — — —	115
Emlék	— — — — —	116
Liu Csang-tying: Téli kép	— — — — —	117
Li Sang-jin: Tavaszi kérdés	— — — — —	118
Liu Fang-ping: (K. u. VIII.—IX. sz.) Az arany palota	— — — — —	119
Han Jü. (K. u. 916—992.) Tavaszi vágyak	— — — — —	120
Csang Suo. Ujév Pekingben	— — — — —	121
Szü Szüan. A fűzfa lombja	— — — — —	122
Han Vu. Elhagyott udvar	— — — — —	124
Li I: Furulyaszó az éjszakában	— — — — —	125
Cuj Huj-tung: Bordal	— — — — —	126
Vang An-si: (K. u. 1021—1086.) Tavaszi éj	— — — — —	127
A Csung hegyen	— — — — —	128
Nanking	— — — — —	129
Szu Tung-po. A rózsabárka	— — — — —	130
A kantoni kislány	— — — — —	131
Lemondás	— — — — —	132
Névtelen költő: Leányálom	— — — — —	133
Csong Gya. (K. u. 1040—1119.) Havas éjben	— — — — —	134
Ma Huang-csung. (XIX. sz.) Az elhagyott szerető	— — — — —	135

A szerzőtől eddig megjelent:

A) Könyvek, tanulmányok:

1. Konfucius: Ta Hio (Nagy Tudomány) kínaiból fordítva, bevezetéssel és magyarázatokkal, Jászberény 1906.
2. A kínai nevelés. Jászberény 1907.
3. A japánság súlya és törekvése. Jászberény 1905.
4. A japáni szókincs európai elemei. Keleti Szemle. Budapest, 1909.
5. A kínai iskolák reformja. Magyar Pedagógia 1913.
6. Kína és Japán kultúrviszonyainak kérdéséhez. Kultúra Sopron. 1912.
7. A kereszténység Japánban. (U. a.)
8. Új Kína és a nevelés kérdése. Magyar Pedagógia 1915.
9. Kínai diplomata javaslata a beteg Európa meggyógyítására. Nemzet 1925.
10. Japán művelődéspolitikai törekvései. Magyar Pedagógia 1913.

B) Cikkek napi és hetilapokban:

1. Konfucius.
2. A keletázsiai helyzet és a világháború.
3. A japáni buddhizmus politikai jelentősége Kínában.
4. Japán legnagyobb költője.
5. A japánok törekvései.
6. Kelet gyöngye: Nikkó.
7. A sárga faj.
8. A sajtó Keleten.
9. Nyugat kultúrája Keleten.
10. A japáni hazaszeretet.
11. A nő helyzete Japánban.
12. A sintoizmus.
13. Európa a keleti írók tükrében.
14. Az Isten kardja a japáni hősi mondában
15. A japáni lélek.
16. A gésák világa.
17. Mutsuhito japáni császár, mint költő.
18. Hanako.
19. A maouyamai tükör. (Fordítás japánból.)
20. Tao Jüan-ming: A barackfa ligeten túl. (Fordítás kínaiból.)
21. Li Tai-po verseiből.

Ezenkívül cikkek, könyvismertetések, bírálatok, műfordítások, folyóiratokban, heti- és napilapokban. (Kb. 60.)

